

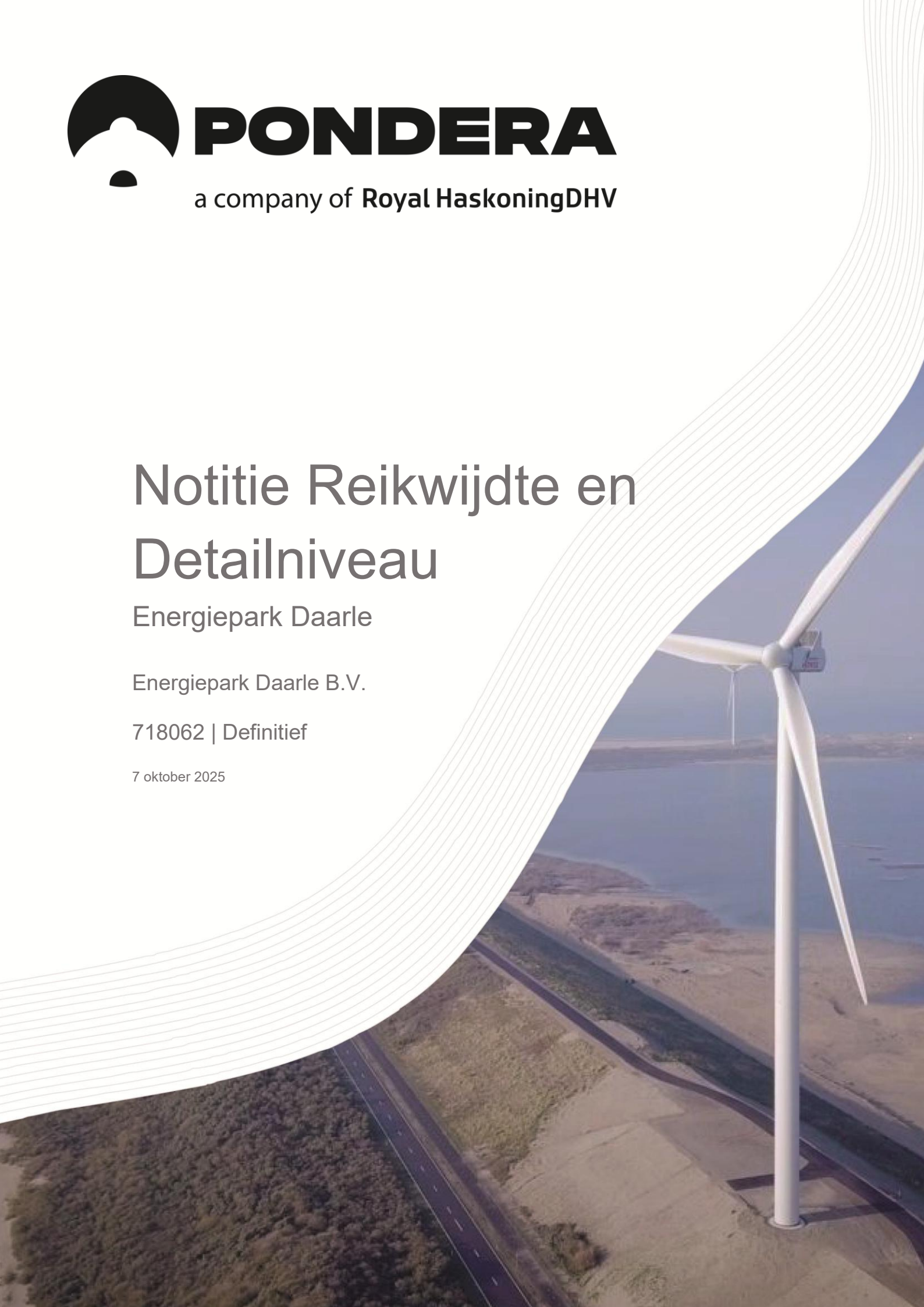
Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Energiepark Daarle

Energiepark Daarle B.V.

718062 | Definitief

7 oktober 2025

Pondera

Hoofdvestiging Nederland
Amsterdamseweg 13
6814 CM Arnhem
088 – pondera (088-7663372)
info@ponderaconsult.com

Postbus 919
6800 AX Arnhem

Vestiging South East Asia
Jl. Mampang Prapatan XV no 18
Mampang
Jakarta Selatan 12790
Indonesia

Vestiging North East Asia
Suite 1718, Officia Building 92
Saemunan-ro, Jongno-gu
Seoul Province
Republic of Korea

Vestiging Vietnam
7th Floor, Serepok Building
56 Nguyen Dinh Chieu Street, Da Kao Ward,
District 1 Ho Chi Minh City
Vietnam

Colofon

Soort document
Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Projectnaam
Energiepark Daarle

Versienummer
Definitief

Datum
7 oktober 2025

Project nummer
718062

Opdrachtgever
Energiepark Daarle B.V.

Auteur
Silke Mooiweer, Marjolein Pigge, Dion Oude
Lansink

Nagekeken door
Maarten Jaspers Faijer

Disclaimer

In het onderzoek is gebruik gemaakt van algemeen geaccepteerde uitgangspunten, modellen en informatie die ten tijde van het opstellen van dit rapport ter beschikking stonden. Aanpassingen in de uitgangspunten, modellen of gebruikte gegevens kunnen leiden tot andere uitkomsten. De aard en de nauwkeurigheid van de gebruikte gegevens voor het onderzoek bepalen in belangrijke mate de nauwkeurigheid en de onzekerheden van de berekende uitkomsten en aanbevelingen. Pondera is niet aansprakelijk voor schade die wordt geleden door opdrachtgever(s) en/of derden uit conclusies die gebaseerd zijn op gegevens die niet van Pondera afkomstig zijn. Deze rapportage is opgesteld met de intentie dat deze alleen gebruikt wordt door de opdrachtgever en slechts voor het doel waarvoor de rapportage is opgesteld. Er mag geen beroep worden gedaan op de informatie uit deze rapportage voor andere doeleinden zonder schriftelijke toestemming van Pondera. Pondera is niet verantwoordelijk voor de consequenties die kunnen voortvloeien uit het oneigenlijk gebruik van de rapportage. De verantwoordelijkheid voor het gebruik van (de analyse, resultaten en bevindingen in) de rapportage blijft bij de opdrachtgever. De Rechtsverhouding opdrachtgevers – architect, ingenieur en adviseur conform DNR 2011 is te allen tijde van toepassing. Pondera werkt met een kwaliteitsmanagementsysteem dat door EIK gecertificeerd is volgens de ISO 9001:2015 no

Inhoudsopgave

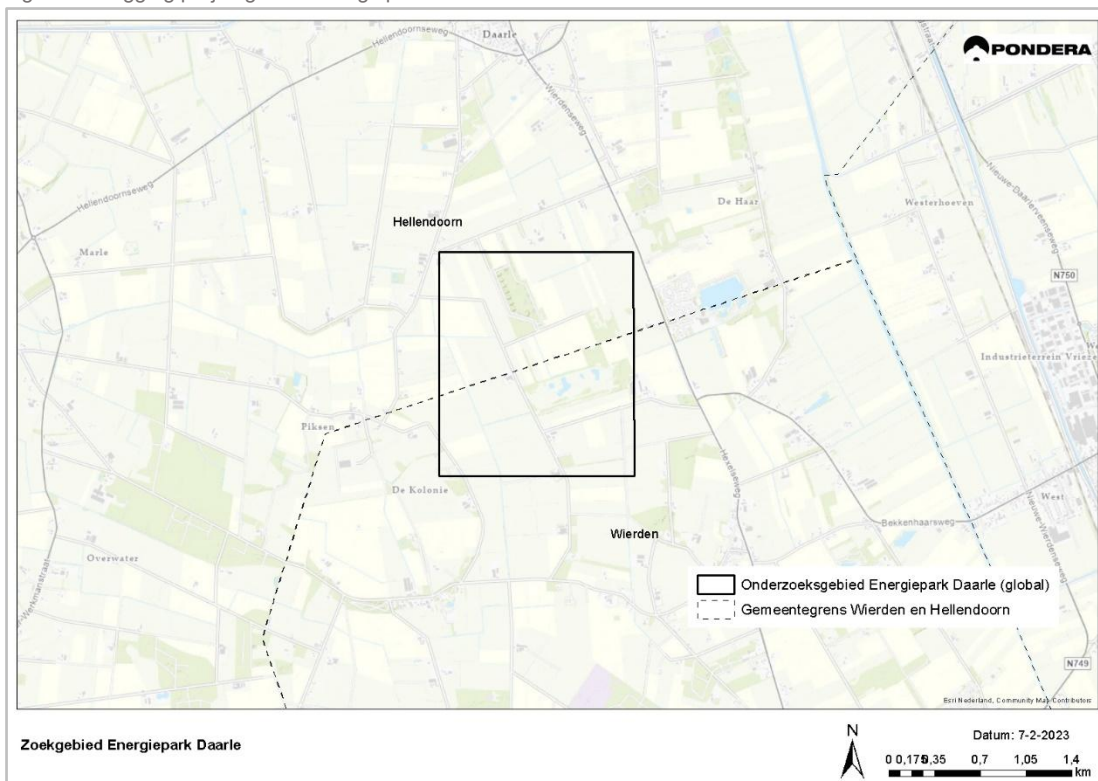
1	Aanleiding	2
1.1	Achtergrond project	2
1.2	Waarom een mer-procedure?	2
1.3	Doel en inhoud van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)	5
1.4	Initiatiefnemers en bevoegd gezag	6
1.5	Leeswijzer	8
2	Beleidskader	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Mondiaal en Europees beleid	9
2.3	Rijksbeleid	10
2.4	Provinciaal beleid	14
2.5	De Regionale Energie Strategie Twente	21
2.6	Gemeentelijk beleid – Gemeente Hellendoorn	22
2.7	Gemeentelijk beleid – Gemeente Wierden	23
2.8	Burgemeente Twenterand	24
2.9	Conclusie beleid	24
3	Voorgenomen activiteit en alternatieven	24
3.1	Huidige situatie	25
3.2	Projectbeschrijving	26
3.3	Alternatieven	28
3.4	Referentiesituatie en autonome ontwikkelingen	29
4	Onderzoek naar mogelijke milieueffecten	31
4.1	Werkwijze effectbeoordeling	31
4.2	Milieueffecten beoordeling bij de inrichtingsalternatieven	31
4.3	Geluid	35
4.4	Slagschaduw	36
4.5	Windturbines en gezondheid	37
4.6	Natuur	37
4.7	Cultuurhistorie	42
4.8	Archeologie	42
4.9	Landschap	42
4.10	Waterhuishouding en bodemkwaliteit	42
4.11	Externe veiligheid	43
4.12	Ruimtegebruik	43
4.13	Duurzame energieopbrengst en vermeden emissies	44
4.14	Mitigerende maatregelen	44
4.15	Leemten in kennis en informatie	44
4.16	Evaluatie	44
5	Procedure en besluitvorming	45
5.1	Mer-procedure	45
5.2	Vergunningen	47
5.3	Informatie en inspraak	48

1 Aanleiding

1.1 Achtergrond project

Energiepark Daarle B.V. heeft het voornemen om “Energiepark Daarle” ten westen van de N751 te realiseren. De B.V. is opgericht vanuit lokale ondernemers die in Daarle en omgeving wonen en de plaatselijke coöperatie. Het windpark omvat tussen de 4 en 7 windturbines met een opgesteld vermogen van totaal 20 tot 56 MW. De locaties van de windturbines bevinden zich deels in de gemeente Hellendoorn en deels in de gemeente Wierden. Figuur 1.1 geeft de ligging van het zoekgebied voor dit windpark weer.

Figuur 1.1 Ligging projectgebied energiepark Daarle

Bron: Pondera Consult

Het Energiepark Daarle levert een substantiële bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenten Hellendoorn en Wierden, de RES-regio Twente en de provincie Overijssel. Het zoekgebied betreft voornamelijk percelen met agrarische bestemming, die zich in principe goed lenen voor een meervoudig ruimtegebruik met windturbines.

1.2 Waarom een mer-procedure?

1.2.1 Ruimtelijk planologisch kader

Energiepark Daarle past niet in het Omgevingsplan van zowel gemeente Hellendoorn als de gemeente Wierden. Om de ontwikkeling toch mogelijk te maken moet via een ruimtelijke procedure een afwijking over de ruimtelijke aanvaardbaarheid en de optredende milieugevolgen inzichtelijk worden gemaakt waarna het bevoegd gezag een oordeel velt over de ruimtelijke aanvaardbaarheid.

In afstemming met de gemeenten is ervoor gekozen dat de provincie als bevoegd gezag zal optreden (zie paragraaf 1.4.2).

De ruimtelijke procedure die zal worden doorlopen is die van het provinciale projectbesluit (zonder voorkeursbeslissing).

1.2.2 Mer-plicht

De procedure van milieueffectrapportage (mer) is voorgeschreven op grond van nationale en Europese wetgeving, indien sprake is van activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten. Het doel van de mer is om te verzekeren dat adequate milieu-informatie beschikbaar is ten behoeve van de besluitvorming over dergelijke activiteiten.

De plichten rond de mer volgen uit afdeling 16.4 van de Omgevingswet en hoofdstuk 11 van, en bijlage V bij, het Omgevingsbesluit. De mer-procedure mondt uit in een rapport, het milieueffectrapport (MER). Er wordt onderscheid gemaakt in het planMER en het projectMER. In Kader 1.1 zijn deze typen MER kort toegelicht.

Kader 1.1 Plan-mer en project-mer

Plan-mer

Plan-mer ondersteunt de overheid bij strategische afwegingen over 'wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven' plannen, zoals omgevingsvisies, programma's, omgevingsplannen en voorkeursbeslissingen bij projectbesluiten. Het milieueffectrapport en plan gaan dan bijvoorbeeld over nieuw omgevingsbeleid, tracés voor hoogspanningsverbindingen of de keuze van locaties voor duurzame energie, woningen of bedrijven.

Milieueffectrapportage is verplicht bij een plan als:

- het plan kaders stelt voor projecten in het plangebied waarvoor volgens het Omgevingsbesluit een project-mer of een mer-beoordeling verplicht is, of;
- de ontwikkelingen binnen het plan mogelijk tot significante gevolgen leiden voor Natura 2000-gebieden waardoor een Passende beoordeling (een wettelijk voorgeschreven beoordeling van gevolgen voor Natura 2000-gebieden) nodig is.

De plan-mer-beoordeling kan een uitzondering vormen op deze situaties. De eerste voorwaarde is dat een plan over projecten gaat die zelf mer-beoordelingsplichtig zijn. De tweede voorwaarde is dat het plan over een klein gebied op gemeentelijk niveau gaat óf een kleine wijziging van een plan omvat. Als aan die voorwaarden is voldaan, mag het bevoegd gezag eerst beoordelen of het plan aanzienlijke milieueffecten heeft, en dus of een milieueffectrapport nodig is.

Daarnaast is plan-mer-beoordeling aan de orde als een plan kaders stelt voor andere projecten dan de projecten uit bijlage V Omgevingsbesluit. In de praktijk is er snel sprake van 'kaderstelling', waardoor deze vorm van de plan-mer-beoordeling in veel gevallen verplicht is.

Project-mer

Bij een besluit over realisatie van een project volgt een project-mer over de milieugevolgen van concrete alternatieven.

Milieueffectrapportage is verplicht bij een project als:

- het project in kolom 1 staat van de tabel in bijlage V Omgevingsbesluit en
- er een projectbesluit of een besluit als genoemd in kolom 4 van de tabel nodig is, bijvoorbeeld een omgevingsvergunning.

Als het project voldoet aan de voorwaarden in kolom 2 van de tabel in bijlage V Omgevingsbesluit, dan is het opstellen van een project-milieueffectrapport verplicht. Voldoet het project niet aan die voorwaarden, dan is kolom 3 van de tabel van toepassing en mag eerst een mer-beoordeling gedaan worden. Met een mer-beoordeling bepaalt het bevoegd gezag of het project aanzienlijke milieueffecten heeft en dus of een milieueffectrapport nodig is.

De oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark valt onder de mer-regelgeving. In de tabel in bijlage V bij het Omgevingsbesluit zijn windparken opgenomen onder nummer C2.

- Categorie C2, kolom 2 (mer-plicht):
De oprichting, wijziging of uitbreiding van een windpark met 20 of meer windturbines;
- Categorie C2, kolom 3 (mer-beoordelingsplicht):
Oprichting, wijziging of uitbreiding van een windpark met drie of meer windturbines.

Voor Windpark Daarle, met tussen 4 en 7 beoogde windturbines, betekent dit dat er een (project)mer-beoordelingsplicht geldt.

De project-mer-beoordelingsplicht houdt in dat het bevoegd gezag moet beoordelen of het doorlopen van een project-mer noodzakelijk is. Zowel de provincie als de initiatiefnemers hebben, gezien de aard en schaal van het project, ervoor gekozen om vrijwillig direct een projectMER op te stellen. Een beoordeling door het bevoegd gezag of inderdaad een project-mer noodzakelijk is voor de omgevingsvergunning kan daarom achterwege blijven.

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD; het huidige document) is de eerste formele stap in de mer-procedure.

1.3 Doel en inhoud van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

1.3.1 Doel NRD

De concept NRD is de eerste stap in de mer-procedure om te komen tot het MER voor het Energiepark Daarle. Het doel van de concept NRD is om betrokkenen en belanghebbenden te informeren over de inhoud en diepgang (de reikwijdte en het detailniveau) van het nog op te stellen MER. Het doel is eveneens om betrokkenen en belanghebbenden in dit stadium te raadplegen om reacties te kunnen meenemen in de uit te voeren onderzoeken. De binnengekomen reacties (zienswijzen) en adviezen worden betrokken bij de definitieve NRD. Deze definitieve notitie is het uitgangspunt voor het opstellen van het MER.

1.3.2 Inhoud NRD

In de concept NRD wordt aangegeven wat de voorgestelde reikwijdte en het voorgestelde detailniveau van het MER zal zijn (het onderzoeksvoorstel). De concept NRD maakt inzichtelijk wat de aard en het doel is van de ontwikkeling, welke alternatieven in het MER worden bekeken en welke milieuaspecten worden onderzocht. Eenieder krijgt de mogelijkheid om advies te geven of hun zienswijze kenbaar te maken op de in de concept NRD beschreven reikwijdte en aanpak voor het MER.

In hoofdstuk 5 is aangegeven hoe een reactie op de concept NRD kan worden gegeven en wat er met deze reactie gebeurt.

1.4 Initiatiefnemers en bevoegd gezag

1.4.1 Initiatiefnemer Energiepark Daarle

Energiepark Daarle is een plan van twee lokale ondernemers woonachtig in de Gemeente Helleedoorn. De initiatiefnemers zijn eigenaar van de grond waarop een deel van de windturbines komen te staan. De overige turbines komen op gronden van lokale eigenaren die geen initiatiefnemers zijn maar waar afspraken mee zijn gemaakt over de plaatsing van windturbines.

Het plan van dit energiepark gaat terug naar 2017 en is na 2 jaren communiceren in 2019 in de “ijsskast” gezet. Nu de behoefte naar duurzame energie en de regie op eigen energie groter is geworden willen de initiatiefnemers het project weer nieuw leven in blazen.

In de eerste fase (2018) van dit project is door de initiatiefnemers Energiepark Daarle B.V. opgericht, samen met de lokale energicoöperatie Noaber&Co en Pondera Development I B.V.

Het ontwikkelen en realiseren van het energiepark omvat technische, organisatorische en financiële afweging- en beslismomenten, waaronder het bepalen van opstellingsalternatieven, communicatie met de omgeving, het financieren van de bouw en het selecteren van een windturbineleverancier. De initiatiefnemers zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het MER. In Tabel 1.1 is het mailadres van de initiatiefnemer opgenomen.

Tabel 1.1 Contactgegevens initiatiefnemer

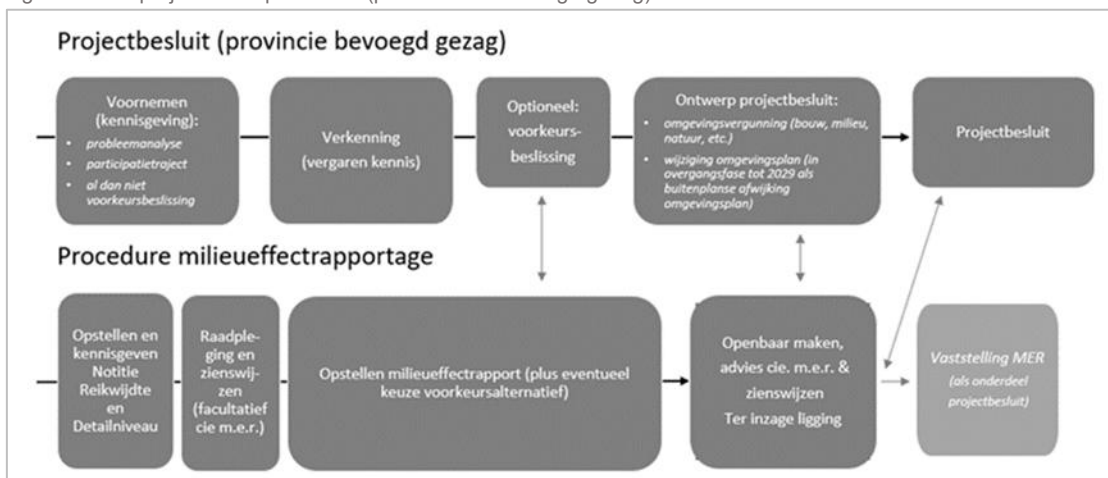
Initiatiefnemer	
Naam	Energiepark Daarle B.V.
E-mailadres	Info@energieparkdaarle.nl

1.4.2 Bevoegd gezag, procedure en initiatiefnemer provinciaal inpassingsplan

Voor de aanleg een windpark met een capaciteit tussen de 5 en 100 MW zijn Gedeputeerde Staten (GS) op basis van artikel 9 van de Elektriciteitswet 1998 (in beginsel) bevoegd gezag voor de ruimtelijke besluiten en omgevingsvergunning(en). Met de verwachte inwerkingtreding van de Energiewet (april 2025) is dit het geval bij windenergieprojecten tussen de 15 en 100 MW (artikel 6.2 lid onder a.) In afstemming met de gemeenten Wierden en Helleedoorn heeft de provincie Overijssel, vanwege de benodigde bovenregionale afstemming omdat het projectgebied evenredig over beide gemeenten is verdeeld, besloten om haar niet over te dragen aan één van beide of beide gemeenten. Gedeputeerde Staten van Overijssel blijft dus het bevoegd gezag en voor het project wordt een projectbesluitprocedure doorlopen.

De procedure voor een projectbesluit in samenhang met de mer is schematisch weergegeven in Figuur 1.2. Onderdeel van deze procedure is de mer-procedure. Het projectbesluit wijzigt het omgevingsplan met regels die nodig zijn voor het uitvoeren, in werking hebben of in stand houden van het project. In de overgangsfase bij de gemeenten van het tijdelijk deel van het omgevingsplan naar het definitieve deel hoeft de provincie met het Projectbesluit het omgevingsplan niet te wijzigen maar kan het Projectbesluit ook als afwijking van het omgevingsplan gelden (artikel 22.16, lid 1, eerste zin, Omgevingswet).

Figuur 1.2 De projectbesluitprocedure (provincie als bevoegd gezag)

Het MER is een bijlage bij het projectbesluit. De mer-procedure wordt in hoofdstuk 5 nader toegelicht.

Tabel 1.2 Contactgegevens bevoegd gezag

Bevoegd gezag	
Provincie	Overijssel
Adres	Postbus 10078, 8000 GB Zwolle
Contactpersoon	Niels Busschers
E-mailadres	n.busschers@overijssel.nl

Besluiten en vergunningen

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over het Projectbesluit voor Energiepark Daarle. Naast de planologische toestemming in het Projectbesluit is ook een omgevingsvergunning nodig voor verschillende activiteiten voor realisatie van het windpark, waaronder (niet limitatief) een omgevingsvergunning bouwactiviteit, omgevingsvergunning milieubelastende activiteit, wateractiviteit en omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. De benodigde vergunningen kunnen integraal onderdeel zijn van het Projectbesluit maar ook separaat en gecoördineerd met het Projectbesluit tot stand komen.

Of, en zo ja welke, vergunningen (activiteiten) er (verder) nodig zijn voor dit windpark wordt vastgesteld gedurende de uitvoering van het MER.

Coördinatie

Afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) regelt de hele procedure van de gecoördineerde besluitvorming. Met gecoördineerde besluitvorming wordt bedoeld dat besluiten zoveel mogelijk dezelfde voorbereiding, totstandkoming en rechtsbescherming (bezwaar en beroep) hebben.

In sommige gevallen bepaalt de Omgevingswet of een andere wet dat bestuursorganen de coördinatieregeling van afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht verplicht moeten gebruiken. Deze verplichtingen staan in artikel 16.7 van de Omgevingswet. Het huidige plan valt niet onder één van deze gevallen. Coördinatie is dus niet verplicht, een apart coördinatiebesluit kan wel worden genomen.

Wanneer de benodigde besluiten integraal onderdeel uitmaken van het projectbesluit worden alle besluiten al gezamenlijk voorbereid, waardoor een projectbesluit in feite al coördinatie in zich heeft. Als het

de bedoeling is dat aparte besluiten worden mee gecoördineerd, dan dient daarvoor een apart coördinatiebesluit te worden genomen.

1.5 Leeswijzer

In deze NRD komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

- Het relevante beleidskader waarbinnen het project zich afspeelt (hoofdstuk 2);
- Een projectbeschrijving en alternatieven (hoofdstuk 3);
- Het uit te voeren onderzoek per milieuthema (hoofdstuk 4);
- Een overzicht van de mer-procedure, inclusief momenten en wijze waarop een zienswijze kan worden ingediend (hoofdstuk 5).

2 Beleidskader

2.1 Inleiding

Het windenergieproject staat niet op zichzelf: het draagt bij aan verschillende beleidsdoelstellingen en past al dan niet binnen verschillende beleidskaders, relevant voor duurzame energie en ruimtelijke kwaliteit. In dit hoofdstuk wordt het beleidskader beschreven waarbinnen het windenergieproject wordt ingepast. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met beleid van de gemeentelijke overheden. De provincie Overijssel mag als bevoegd gezag – indien noodzakelijk en redelijk geacht – gemotiveerd afwijken van eigen beleidskaders en die van gemeentelijke overheden.

2.2 Mondiaal en Europees beleid

2.2.1 Mondiaal klimaatakkoord

Klimaatverandering is een mondiale uitdaging en vereist dan ook een mondiale respons. Deze respons kwam in december 2015 toen op de eenentwintigste klimaatconferentie in Parijs (COP21)¹ 195 landen, waaronder Nederland, instemden met een klimaatakkoord. Hieronder de belangrijkste punten uit het akkoord:

- de gemiddelde temperatuur op de aarde mag niet meer dan 2 graden Celsius stijgen. Landen streven er naar de temperatuurstijging zelfs te limiteren tot maximaal 1,5 graden Celsius;
- de partijen zullen zo snel mogelijk hun best doen om de uitstoot van broeikasgassen en schadelijke stoffen te verminderen in combinatie met de beschikbare techniek van dat moment. Daarbij wordt rekening gehouden met verschillen tussen landen;
- er is extra inzet nodig om negatieve gevolgen van klimaatverandering aan te pakken en de hoeveelheid broeikasgassen terug te brengen zonder dat dit de voedselproductie in gevaar brengt;
- alle partijen moeten financieel bijdragen aan het verlagen van de hoeveelheid broeikasgassen en onderzoek doen naar klimaatbestendige ontwikkelingen;
- voor de klimaatconferentie van 2025 moeten de partijen van de klimaatovereenkomst van Parijs zich samen ten doel stellen elk jaar minstens 100 miljard dollar (91 miljard euro) ter beschikking te stellen aan armere landen die economisch moeite hebben de klimaatdoelstellingen te halen. Het geld zou vanaf 2020 beschikbaar moeten zijn;
- het verdrag is bindend en de landen verplichten zich het na te leven.

Zes jaar na het Akkoord van Parijs is tijdens de zesentwintigste klimaatconferentie van Glasgow (COP26) de balans opgemaakt en zijn nieuwe afspraken vastgelegd. Hieronder de belangrijkste punten:

- in lijn met de temperatuurdoelstelling van Parijs (beneden +2 graden en indien mogelijk +1,5 graden) moeten de deelnemende landen uiterlijk eind 2022 met aangescherpte klimaatdoelen voor 2030 komen;
- er wordt een oproep gedaan om de inspanningen op te voeren in het geleidelijk verminderen van het steenkool gebruik en een einde te maken aan subsidies voor fossiele brandstoffen;
- er gaat meer geld naar de ontwikkelingslanden om klimaatverandering tegen te gaan, vanuit de EU alleen al €100 miljoen;

¹ De klimaatconferentie van Parijs 2015 (officieel: 2015 United Nations Climate Change Conference), die van 30 november tot 12 december 2015 plaatsvond in Parijs leidde tot het afsluiten van het "Akkoord van Parijs", dat op 22 april 2016 in New York is ondertekend. Het klimaatverdrag is 4 november 2016 in werking getreden.

- er wordt afgesproken de ontbossing tegen 2030 te stoppen en om te keren;
- er wordt afgesproken methaanuitstoot te verminderen;
- er zijn regels afgesproken die voortvloeien uit het Akkoord van Parijs, waaronder het opzetten van een mondiaal handelssysteem voor CO₂-emissierechten.

In november 2022 heeft de zevenentwintigste klimaatconferentie van Sharm-el-Sheikh (COP27) plaatsgevonden. Het belangrijkste resultaat is dat de landen het eens zijn geworden over de oprichting van een wereldwijd fonds voor landen die kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering. De in 2015 in Parijs vastgestelde doelstelling om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad is overeind gebleven, maar nadere afspraken om hem binnen bereik te brengen zijn niet gemaakt.

2.2.2 Europese Klimaatwet

Ook op Europees niveau zijn doelstellingen geformuleerd en vastgelegd om klimaatverandering tegen te gaan. Het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie (EU) hebben op 28 juni 2021 de Europese Klimaatwet vastgesteld. Met de vaststelling is de doelstelling om in 2030 40% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990 verhoogd naar 55%. Ook is vastgelegd dat de EU in 2050 klimaatneutraal moet zijn.

Voor de productie en bevordering van duurzame energie uit hernieuwbare bronnen is algemeen beleid vastgelegd in de richtlijn hernieuwbare energie (2009/28/EG). Het vereist dat de EU tegen 2030 tenminste 32% van haar totale energiebehoeften met hernieuwbare energie vervult en bouwt voort op de reeds geboekte vooruitgang, waaronder de verwezenlijking van de EU-doelstelling van 20% hernieuwbare energie in 2020. Het tussendoel voor 2020 lijkt te zijn behaald met een aandeel van 21,3%.

2.3 Rijksbeleid

Het rijksbeleid voor duurzame energie, en specifiek voor windenergie, heeft zich in eerste instantie altijd gericht op doelen in 2020. Het doel voor 2020 is vervolgens verlengd tot 2023 maar nu is vooral het doel voor 2030 in beeld. In deze paragraaf worden zowel de doelstellingen voor 2020, de verlenging tot 2023, als de doelstelling voor 2030 en daarna behandeld zoals deze chronologisch in tijd zijn gesteld. Want hoewel 2020 en 2023 al bereikt zijn, zijn de doelen voor 2020, 2023 en onderliggende beleidsstukken nog steeds van belang voor de horizon waar nu op gericht wordt.

2.3.1 Nationale Klimaatwet

Om conform het Klimaatakkoord van Parijs de wereldwijde opwarming van de aarde en de verandering van het klimaat te beperken heeft Nederland op 2 juli 2019 de Klimaatwet vastgesteld. In de Klimaatwet staan drie doelen:

- een vermindering van 49% (ten opzichte van 1990) van de broeikasgasuitstoot in 2030;
- een vermindering van 95% (ten opzichte van 1990) van de broeikasgasuitstoot in 2050;
- 100% broeikasgas-neutrale elektriciteit in 2050.

Ter uitvoering van de Klimaatwet heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat op 1 april 2020 het Klimaatplan vastgesteld. Dit Klimaatplan bevat de hoofdlijnen van het nationale klimaatbeleid voor de komende 10 jaar (2021-2030). Daarnaast gaat het Klimaatplan, conform de Klimaatwet, in op de laatste wetenschappelijke inzichten over klimaatverandering, technologische ontwikkelingen, internationale beleidsontwikkelingen en de economische gevolgen. De inhoud van het Klimaatplan is voor een belangrijk deel bepaald door de hoofdlijnen van het Klimaatakkoord, dat in juni 2019 tot stand is gekomen met

betrokkenheid van meer dan 100 maatschappelijke (publieke en private) partijen. In het klimaatakkoord staan afspraken tussen de overheid en vijf betrokken sectoren (elektriciteit, industrie, bebouwde omgeving, landbouw en transport). Deze afspraken moeten ervoor zorgen dat in 2050 de doelen, zoals opgenomen in de Klimaatwet worden gehaald. Afspraken over de opwek van duurzame energie, waaronder windenergie, zijn vastgelegd in het hoofdstuk 'Elektriciteit'. Zo is afgesproken dat in 2030 70% van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen komt. Dat gebeurt met windturbines op zee, op land en met zonnepanelen op daken en in zonneparken. Voor wind en zon op land is afgesproken dat in 2030 minimaal 35 TWh geproduceerd moet worden. De beoogde windturbines dragen bij aan deze doelstelling voor 2030.

In juni 2023 is vervolgens het Beleidsprogramma Klimaat aan de Kamer aangeboden. Dit programma is een aanvulling op het Klimaatplan en bevat de hoofdlijnen van het klimaatbeleid, als destijds opgesteld door het kabinet Rutte IV, met een tijdspanne van 10 jaar en is gericht op het realiseren van de (aangekondigde) aangescherpte klimaatdoelen. Het beleidsprogramma is een aanvulling op het Klimaatplan uit 2020 dat werd gebaseerd op het Klimaatakkoord. In het beleidsprogramma worden met name de doelstellingen en maatregelen in het kader van 'fit for 55'- pakket integraal benoemd en aangekondigd.

2.3.2 Windenergie ten opzichte van andere duurzame energiebronnen

Volgens het rijksbeleid² zijn de belangrijkste vormen van hernieuwbare energie in Nederland windenergie, zonne-energie, bio-energie en aardwarmte. Een kleinere rol spelen waterkracht, omgevingswarmte (warmtepompen in woningen) en energie uit potentieel verschil zoet-zout (osmose-energie of 'blue energy'). Hoewel grijze energie uit fossiele energiebronnen in de komende decennia nodig blijft, zal hernieuwbare energie een steeds groter onderdeel gaan uitmaken van de energiemix. Drie duurzame energiebronnen leveren daarbij de belangrijkste bijdrage voor Nederland: bio-energie, wind op land en wind op zee. Geconcludeerd kan worden dat windenergie op land een belangrijk aandeel heeft in het behalen van de Europese taakstelling op het gebied van duurzame energie en CO₂-reductie, maar dat deze taakstelling niet gehaald kan worden met windenergie alleen. Er is een energiemix nodig waarbij duurzame energie en windenergie in het bijzonder, een steeds belangrijker aandeel krijgt.

De realisatie van windenergie is interessant vanuit het oogpunt:

- van ruimtebeslag per vierkante meter: relatief weinig ruimtegebruik per geproduceerde eenheid energie;
- van het multifunctionele gebruik van de ruimte: het gebied kan bijvoorbeeld tevens gebruikt (blijven) worden als, in deze, recreatief gebied;
- vanuit het oogpunt van kostprijs³⁴

² Zie onder andere: "Energieakkoord voor duurzame groei", Sociaal Economische Raad (SER), september 2013, "Energierapport 2016 - Transitie naar duurzaam", Ministerie van Economische Zaken, januari 2016 en "Energieagenda - Naar een CO₂-arme energievoorziening", Ministerie van Economische Zaken, december 2016

³ Bron: Lensink, S. en K. Schoots (2023), "Eindadvies Basisbedragen SDE++ 2023", Den Haag: PBL. Wind op land kost volgens het PBL circa 5,1 tot 6,9 ct./kWh, terwijl bijvoorbeeld PV zonne-energie 6,0 tot 7,3 ct./kWh kost. Deze 'kosten' zijn gebaseerd op het advies voor de basisbedragen en geven een indicatie van de benodigde financiën per energie-opwekmethode

⁴ In opdracht van het ministerie van Economische Zaken hebben CE Delft en ECN onderzoek gedaan naar de kosten en maatschappelijke effecten van zon-PV en windenergie op land. Het onderzoek wijst uit dat windenergie op land niet alleen goedkoper is van nu tot 2023, maar ook naar verwachting tot 2030. Bron: Geert Warringa et al, MKEA zon-PV en wind op land - vergelijking kosten en maatschappelijke effecten, publicatienummer: 16.7J46.125, Delft, december 2016.

Windenergie op land heeft een belangrijk aandeel in het behalen van de Europese, landelijke, provinciale en regionale/gemeentelijke taakstelling op het gebied van duurzame energie, naast bijvoorbeeld ook zonne-energie. Windpark Daarle draagt ook bij aan deze taakstelling.

2.3.3 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is het instrument van de omgevingsvisie van het Rijk onder de nieuwe Omgevingswet. De NOVI is, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, op 11 september 2020 door het Rijk vastgesteld. De strategisch relevante delen van de voorganger van de NOVI, de "Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte" (SVIR, maart 2012), zijn opgegaan in de NOVI. De NOVI is gericht op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu door (a) het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede leefomgevingskwaliteit en (b) doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Klimaatadaptatie en de energietransitie vormen een van de vier prioriteiten van de NOVI, naast een duurzaam en economisch groeipotentieel, sterke en gezonde steden en regio's en de toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijke gebied. De NOVI is erop gericht om voor deze vier prioriteiten de nationale strategische beleidskeuzes te formuleren en hanteert daarbij als afwegingsprincipes dat combinaties van functies voor enkelvoudige functies gaan, dat kenmerken en identiteit van een gebied centraal staan en dat afwentelen wordt voorkomen.

Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk zijn samen verantwoordelijk voor de fysieke leefomgeving. Sommige belangen en opgaven overstijgen het lokale, regionale en provinciale niveau en vragen om nationale aandacht. Dit zijn 'nationale belangen'. Voor een aantal belangen is het Rijk zelf eindverantwoordelijk. Maar voor een groot aantal nationale belangen zijn dat de medeoverheden. De Nationale omgevingsvisie (NOVI) richt zich op die ontwikkelingen waarin meerdere nationale belangen bij elkaar komen, en keuzes in samenhang moeten worden gemaakt tussen die nationale belangen.

De NOVI noemt het inpassen van duurzame energie met oog voor omgevingskwaliteit als een van de belangrijkste keuzes. Gesteld wordt dat meer windturbines en meer zonnepanelen nodig zijn. Voor windturbines op land stelt de NOVI *"De molens op land clusteren we zoveel mogelijk en passen we zo goed mogelijk in het landschap in. Bijvoorbeeld langs snelwegen. Hierbij zorgen we dat bewoners goed betrokken zijn en waar het kan meeprofiteren in de opbrengsten"*.

Een nieuwe Nota Ruimte, als opvolger van de Novi, zal een lange termijnvisie geven op de ruimtelijke inrichting van Nederland. Deze Nota Ruimte is nu in voorbereiding.

Hernieuwbare energie op land

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat decentrale overheden via Regionale Energie Strategieën (RES'en) aan de lat staan om samen met partijen gebieden voor grootschalige elektriciteitsopwekking aan te wijzen. De RES'en dienen voor 35 TWh hernieuwbare elektriciteitsopwekking op land te voorzien in 2030. In de Regionale Energie Strategieën (RES'en) zullen de volgende vier ruimtelijke principes in de regionale afweging worden meegenomen (Klimaatakkoord):

- streef naar zuinig en (zoveel mogelijk) meervoudig ruimtegebruik;
- breng vraag naar en aanbod van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit zoveel mogelijk dicht bij elkaar;

- combineer opgaven en ga als dat nodig is over tot uitrusten en herbestemmen;
- sluit zo goed mogelijk aan bij gebiedsspecifieke ruimtelijke kwaliteit.

Bij de keuze voor de locatie voor duurzame opwekking worden tevens de beschikbaarheid, bouwtijd en kosten van netcapaciteit meegewogen (Klimaatakkoord).

De NOVI ziet het realiseren van een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening (die in 2050 CO₂-arm is) en de daarbij benodigde hoofdinfrastructuur als een nationaal belang. Ook windenergie speelt hier een belangrijke rol op zowel de Noordzee als op land. Ten aanzien van het behalen van de doelstellingen voor windenergie op land gaat de NOVI, naast de doelstellingen uit het Nederlandse Klimaatakkoord en vervolgens de RES'en, uit van de Structuurvisie Windenergie op land (SvWOL) uit 2014. Het Programma Energiehoofdstructuur volgt de SvWOL op.

De NOVI geeft als algemeen beleidskader voor de realisatie van hernieuwbare energie op land het streven naar zuinig en zoveel mogelijk meervoudig ruimtegebruik, waarbij vraag en aanbod van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit zoveel mogelijk dicht bij elkaar worden gebracht. Daarnaast moet er zoveel mogelijk worden aangesloten bij de gebiedsspecifieke ruimtelijke kwaliteit en gaat de voorkeur uit naar grootschalige clustering van duurzame energie.

Nationaal Plan Energiesystemen (NPE)

Ons energiesysteem van de toekomst moet betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam zijn. Om klimaatverandering een halt toe te roepen, dient het energiesysteem ver voor 2050 klimaatneutraal te zijn. Bovendien geldt: hoe sneller wij dit duurzame energiesysteem realiseren, des te meer opties we hebben voor de transformatie van onze samenleving en economie. Om duidelijkheid te geven over hoe we daar komen heeft de ministerraad in december 2023 het definitieve Nationaal Plan Energiesysteem vastgesteld. Het Nationaal Plan Energiesysteem is de kabinetsvisie voor het energiesysteem tot 2050. In dit plan geeft het kabinet aan hoe we kunnen bouwen, besparen, verdelen en verbinden voor een duurzaam en rechtvaardig energiesysteem - nu en in de toekomst. Het kabinet maakt hiervoor vijf richtinggevende keuzes:

- maximaal aanbod: maximale inzet op aanbod van duurzame energie en energie-infrastructuur;
- energiebesparing: besparen als belangrijke hoeksteen van het energiebeleid;
- slim inzetten van energie en infrastructuur: Schaarre energie en infrastructuur worden ingezet waar dit het meest nodig is vanuit systeemperspectief;
- internationale samenwerking: sterke internationale samenwerking en maximaal verbonden energiesysteem;
- samen sturen: met burgers en bedrijven, met ruimte voor participatie en initiatief.

Programma Energiehoofdstructuur (PEH)

Het Programma Energiehoofdstructuur en de bijbehorende Integrale Effectenanalyse (IEA) heeft in september/oktober 2023 ter inzage gelegen en is in maart 2024 vastgesteld. Het Programma Energiehoofdstructuur is de juridisch-beleidsmatige opvolger van onder meer de Structuurvisie Wind op Land. De term 'programma' komt voort uit de Omgevingswet. De ambitie van het Programma Energiehoofdstructuur is tijdig te zorgen voor voldoende ruimte voor de nationale energiehoofdstructuur, op basis van een integrale afweging met andere opgaven en belangen, binnen een (inter)nationale context en waarbij een goede leefomgevingskwaliteit randvoorwaarde is. Het programma heeft betrekking op ruimtelijk beleid op land en de grote wateren en hanteert als tijdshorizon 2030-2050. Het gaat dus over het gehele Nederlandse grondoppervlak, uitgezonderd de Noordzee. Voor wat betreft opwek van duurzame energie doet het PEH geen relevante reserveringen of uitspraken ten aanzien van het plangebied.

2.3.4 Instructieregels van het Rijk

Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)⁵ voorziet onder meer in de juridische borging van nationale belangen. Hoofdstuk 5 bevat regels die de beleidsruimte van andere overheden ten aanzien van de inhoud van het omgevingsplan inperkt, daar waar nationale belangen dat noodzakelijk maken (waaronder de voormalige regelingen uit het Besluit en Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Barro/Rarro)).

Bij de vaststelling van een (afwijking of wijziging van een) omgevingsplan voor de ontwikkeling van windturbines dient rekening gehouden te worden met de instructieregels die het Bkl stelt. Voor het projectgebied zijn de volgende regels in ieder geval relevant;

1. Landsverdediging en nationale veiligheid (Bkl paragraaf 5.1.7.2.);
2. Uitsluitingsgebied hyperscale datacentra (Bkl paragraaf 5.1.7.7.).

Landsverdediging en nationale veiligheid

In het Bkl zijn regels opgenomen ten aanzien van beperking van bouwhoogte bij militaire zend- en ontvangstinstallaties (Bkl artikel 5.153), beperkingen rondom militaire radarstations (Bkl artikel 5.155), als ook beperkingen in verband met militaire laagvliegroutes jacht- en transportvliegtuigen (Bkl artikel 5.154). De beoogde windturbines vallen binnen de toetsingsvlakken van één of meer radarstations.

Uitsluitingsgebied hyperscale datacentra

Het gebied waar geen hyperscale datacentra zijn toegelaten, is het grondgebied van Nederland met uitzondering van enkele locaties gelegen in de gemeenten Het Hogeland en Hollands Kroon, waarvan de geometrische begrenzing bij ministeriële regeling is vastgelegd. Deze uitsluiting heeft geen betrekking op de realisatie van windturbines.

2.4 Provinciaal beleid

Het vigerende beleid van het bevoegd gezag, de provincie Overijssel, is vastgelegd in de provinciale omgevingsvisie en -verordening. In deze paragraaf wordt het provinciaal ruimtelijk beleid besproken dat relevant is voor de aanleg van het windpark op de beoogde locatie.

2.4.1 Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel heeft op 16 november 2022 de Actualisatie Omgevingsvisie 2022 vastgesteld en de wijzigingen in de "Geconsolideerde Omgevingsvisie vanaf 2017" opgenomen. Hierin geeft de provincie aan om in 2050 energieneutraal te willen zijn en belang te hechten aan het vergroten van de aandelen hernieuwbare energieën uit zon, wind, biomassa en ondergrond. In 2030 wil de provincie Overijssel 3,3 TWh energie uit zon en wind grootschalig opwekken om daarmee bij te dragen aan de aangepaste nationale doelstellingen van het klimaatakkoord voor 2030 en 2050, conform het nationaal coalitieakkoord 2022.

De provincie geeft in haar omgevingsvisie aan dat zij de verantwoordelijkheid om planologisch ruimte te maken voor windturbines bij de gemeenten neerlegt. De provincie stelt het kader voor locatiekeuze en het ontwerp. Voor alle initiatieven voor windenergie geldt dat locatiekeuze en ontwerp passend moeten zijn bij

⁵ Besluit van 3 juli 2018, houdende regels over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en de uitoefening van taken en bevoegdheden (Besluit kwaliteit leefomgeving). Geldend vanaf 1 januari 2024.

de gebiedskenmerken (zie paragraaf verderop). De gemeente is primair het bevoegde gezag voor de planologische afweging op basis van concrete projecten. Op verzoek kan de provincie om advies worden gevraagd, dan wel in overleg het bevoegde gezag op zich nemen, zoals bij dit windenergieproject het geval is.

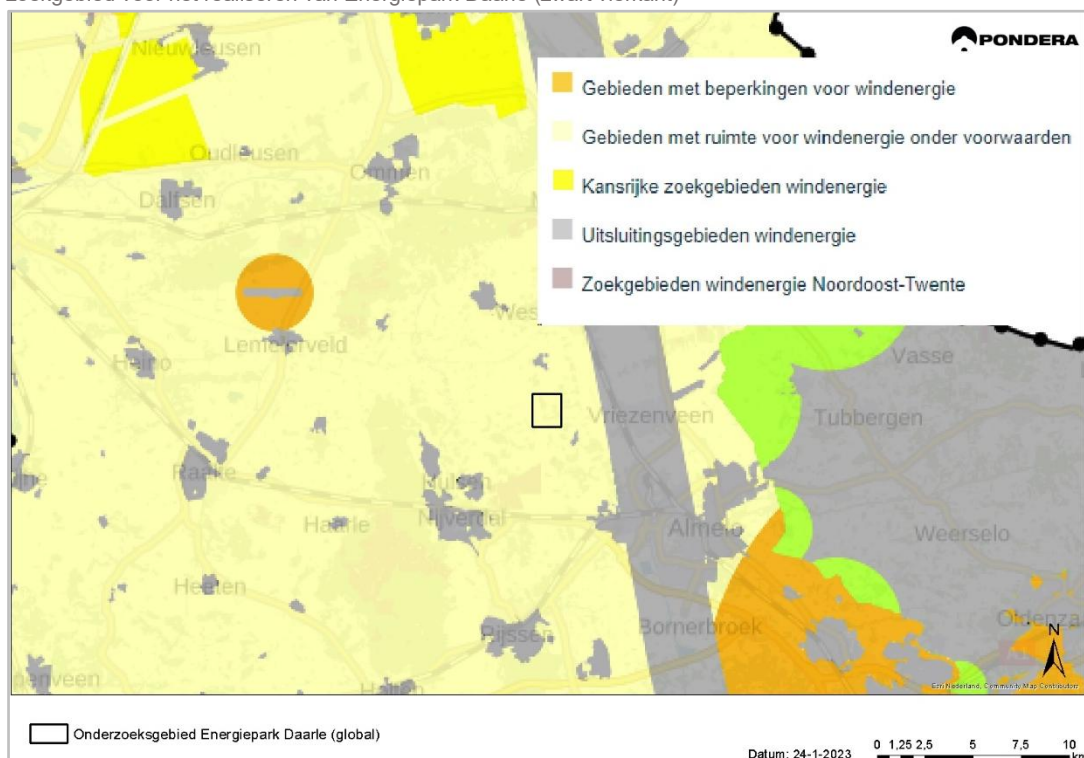
Windenergiegebieden

Voor het behalen van haar ambities voor windenergie heeft de provincie de mogelijkheden om windenergie op te wekken in kaart gebracht en op diverse themakaarten in haar Omgevingsvisie uitgewerkt:

- Kansrijke zoekgebieden windenergie
- Gebieden met ruimte voor windenergie onder voorwaarden
- Gebieden met beperkingen voor windenergie
- Uitsluitingsgebieden windenergie

In Figuur 2.1 zijn de hiervoor genoemde themakaarten windenergie uit de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel samengevoegd. In deze kaart is ook de globale ligging van het windpark (zwart vierkant) aangegeven. Uit Figuur 2.1 is op te maken dat het zoekgebied voor Energiepark Daarle (zie zwart vierkant) in een gebied ligt waar windenergie volgens de omgevingsvisie onder voorwaarden mogelijk is, mits er sprake is van een goede landschappelijke inpassing op basis van de aanwezige gebiedskenmerken (zie paragraaf verderop).

Figuur 2.1 Uitsnede themakaarten windenergie uit Omgevingsvisie provincie Overijssel met de ligging van het zoekgebied voor het realiseren van Energiepark Daarle (zwart vierkant)

Ontwikkelingsperspectieven

In hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie beschrijft de provincie zes ontwikkelingsperspectieven, drie voor de Groene en drie voor de Stedelijke Omgeving. De ontwikkelingsperspectieven geven richting wat waar ontwikkeld zou kunnen worden.

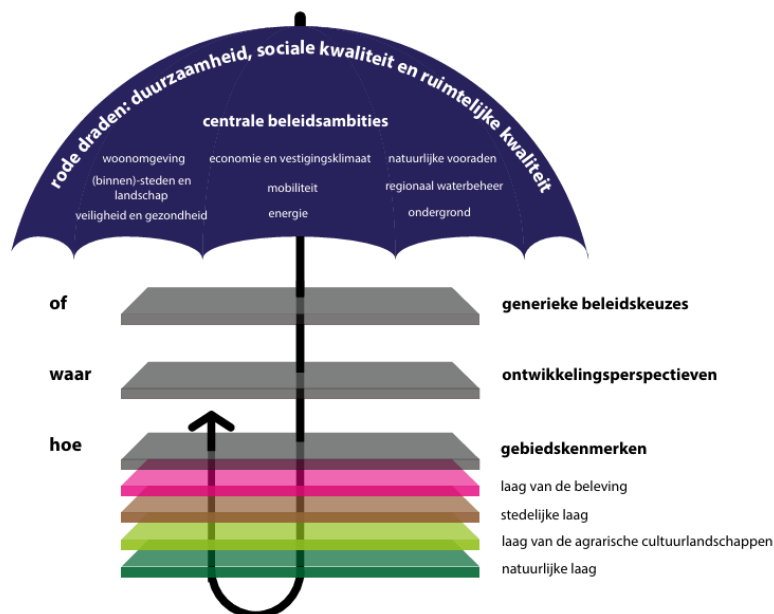
Het zoekgebied voor Energiepark Daarle valt binnen de Groene Omgeving met het ontwikkelingsperspectief “Wonen en werken in het kleinschalige mixlandschap”. Dit perspectief richt zich op het in harmonie met elkaar ontwikkelen van de diverse functies in het buitengebied. Aan de ene kant melkveehouderij, akkerbouw en opwekking van hernieuwbare energie als belangrijke vormen van landgebruik. Aan de andere kant gebruik voor natuur, recreatie, wonen en andere bedrijvigheid. Schaalvergroting in de landbouw en opwekking van hernieuwbare energie krijgen ruimte in dit ontwikkelingsperspectief, onder de voorwaarde van zorgvuldige inpassing in het kleinschalige landschap.

Er wordt in het gebied ook gewerkt aan de opwek van biogas. Er zal worden onderzocht of er een link kan worden gelegd met de ontwikkeling van windenergie.

Gebiedskenmerken

Naast dat een ontwikkeling past binnen het ontwikkelingsperspectief (zie voorgaande paragraaf) dient ook inzichtelijk gemaakt te worden hoe de vier-lagenbenadering van het uitvoeringsmodel is toegepast en de catalogus Gebiedskenmerken (Bijlage VII) is gebruikt bij de ruimtelijke inpassing van de nieuwe ontwikkeling. Het volgende figuur geeft het uitvoeringsmodel weer, aan de hand waarvan de inpassing van het windenergieproject wordt beoordeeld.

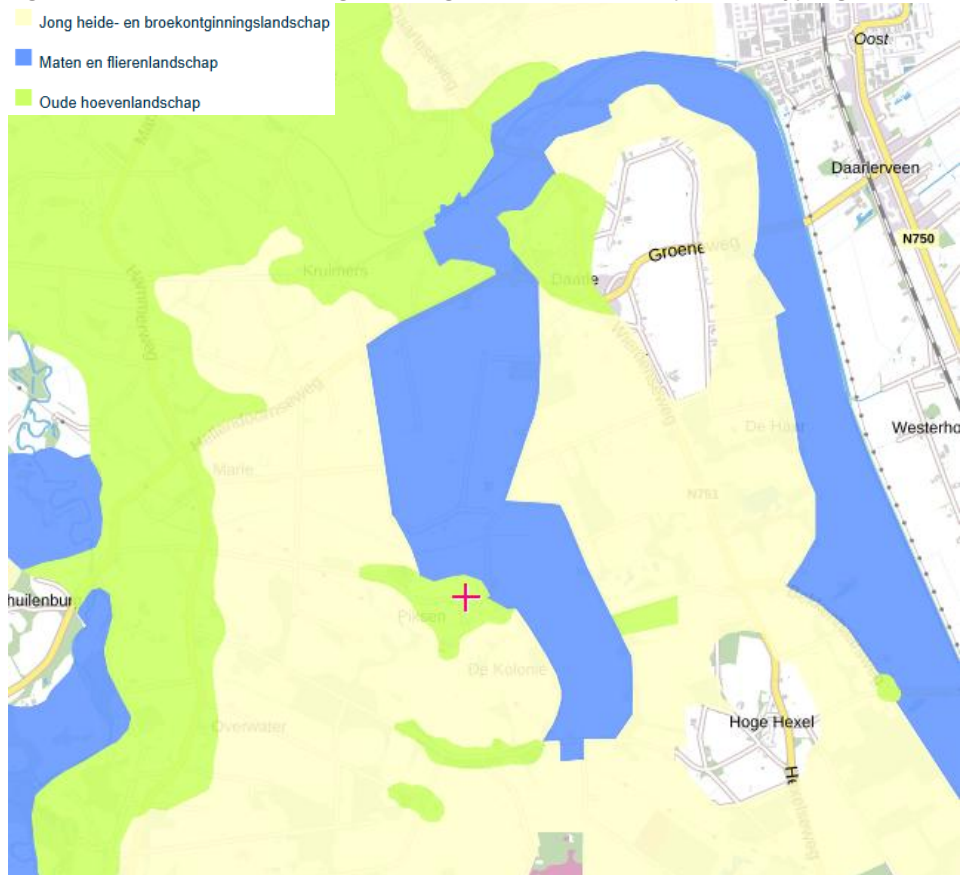
Figuur 2.2 Schematische weergave uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Provincie Overijssel.

Gebiedskenmerken zijn ruimtelijke kenmerken van een gebied of een gebiedstype die bepalend zijn voor de karakteristiek en kwaliteit van dat gebied. De gebiedskenmerken zijn opgebouwd uit vier lagen: 1. Natuurlijke laag, 2. Laag van het agrarisch cultuurlandschap, 3. Stedelijke laag en 4. Laag van de beleving.

In de Catalogus Gebiedskenmerken worden uitspraken gedaan over de inpassing van windturbines in het landschap. Omdat de Catalogus Gebiedskenmerken –conform de Omgevingsverordening van de Provincie Overijssel – belangrijk is voor de beantwoording van de vraag of windturbines bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit, is het ruimtelijke afwegingskader aangevuld met uitspraken over de impact van windturbines op de verschillende landschapstypen en de wijze waarop deze impact door een zorgvuldige landschappelijke inpassing kan worden verkleind.

Figuur 2.3 Gebiedskenmerken Laag van het agrarisch cultuurlandschap in en nabij plangebied.

Gebiedskenmerk Jong heide- en broekontginningslandschap

Een deel van het zoekgebied voor Energiepark Daarle hoort bij het agrarische cultuurlandschap met het gebiedskenmerk “Jong heide- en broekontginningslandschap” met dekzandgronden en ruggen.

Kenmerkend voor dit gebied zijn relatief grote open ruimtes, grote en kleinere landbouwontginningslandschappen, grote boscomplexen en (nooit ontgonnen) heidevelden, zoals op de Sallandse Heuvelrug.

Als ontwikkelingen plaats vinden in de agrarische ontginningslandschappen, dan horen deze bij te dragen aan behoud en versterking van de dragende lineaire structuren van lanen, bosstroken en waterlopen en ontginningslinten met erven en de kenmerkende ruimtematen.

De maat en schaal van het jonge heide- en broekontginningslandschap biedt, volgens de catalogus gebiedskenmerken van de provincie Overijssel, kansen voor de ontwikkeling van grote clusters windturbines. De opstelling van windturbines in een groot cluster versterkt het grootschalige en lineaire

karakter van het jonge heide- en broekontginningslandschap. De turbines in een cluster horen daarbij identiek (hoogte, type, kleur, aantal wieken) te zijn en de ruimte hoort optimaal benut te worden.

Gebiedskenmerk Oude hoevenlandschap

Een ander deel van het plangebied is in de Catalogus Gebiedskenmerken aangewezen als een agrarisch cultuurlandschap “oude hoevenlandschap”. De uitspraken ten aanzien van norm en richting richten zich hier ook op de openheid, reliëf en bodemkwaliteit. Ontwikkelingen dragen bij aan behoud en accentuering van de dragende structuren (groenstructuur en routes) van het oude hoevenlandschap, en aan de samenhang en de karakteristieke verschillen tussen de landschapselementen.

De maat en schaal van het oude hoevenlandschap biedt, volgens de Catalogus Gebiedskenmerken van de provincie Overijssel, kansen voor de ontwikkeling van kleine clusters windturbines. De opstelling van windturbines in een klein cluster sluit aan bij de karakteristieken van het jonge oude hoevenlandschap. De turbines in een cluster horen daarbij identiek (hoogte, type, kleur, aantal wieken) te zijn en de ruimte hoort optimaal benut te worden.

Gebiedskenmerk Maten en flierenlandschap

Het grootste deel van het plangebied is in de Catalogus Gebiedskenmerken – binnen de laag van het agrarisch cultuurlandschap – aangewezen als “maten en flierenlandschap”. Dit landschap is veelal de contramal van het oude hoevenlandschap en was daar functioneel aan verbonden. Het betreft een laaggelegen kleinschalig landschap dat zich langs de beken in natuurlijke lagen heeft ontwikkeld. De uitspraken ten aanzien van norm, richting en inspiratie richten zich met name op bescherming van het onbebouwde karakter en de continuïteit van de beekloop. Ontwikkelingen zijn mogelijk als deze bijdragen aan het lineaire landschap met open ‘kamers’ en coulissen. Qua inspiratie wordt meegegeven dat de openheid behouden kan blijven door gebruik als hooi- en weiland in combinatie met natuurbeheer.

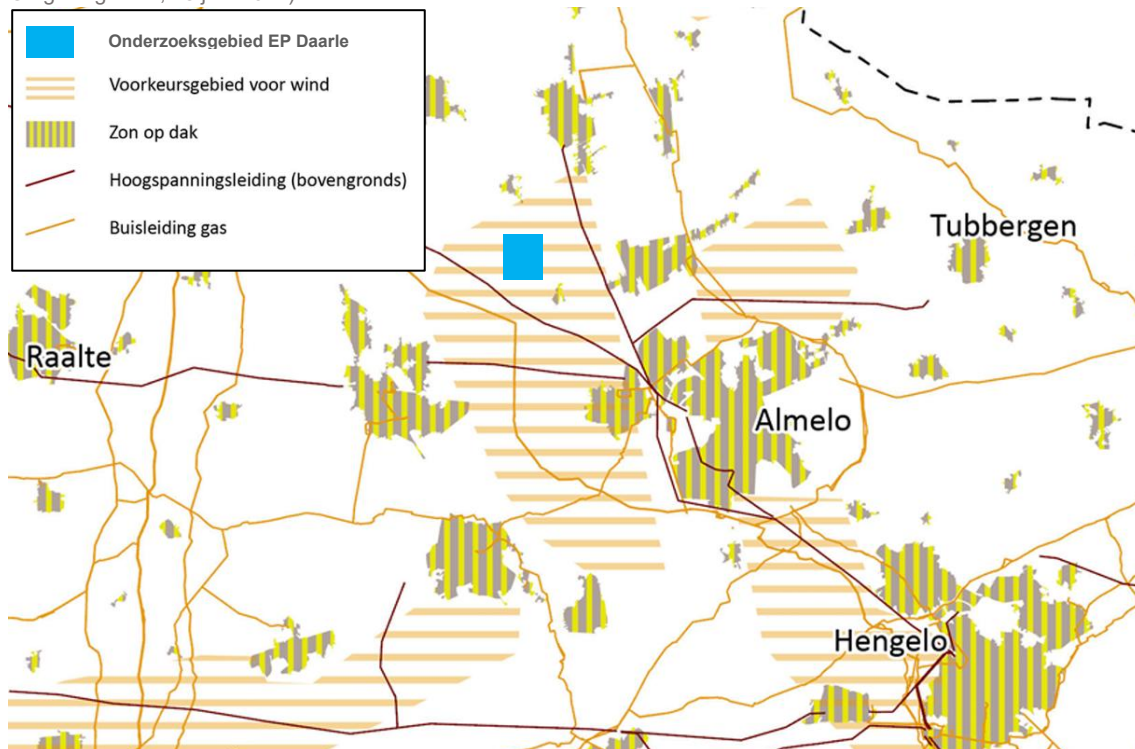
Ook zal in het MER aandacht worden besteed aan de overige lagen. Aangezien het hier voornamelijk agrarisch gebied betreft, is in deze NRD alleen in detail ingegaan op de laag van agrarisch cultuurlandschap.

2.4.2 Concept nieuwe Omgevingsvisie Overijssel

Op 26 juni 2024 heeft de provincie Overijssel het concept nieuwe Omgevingsvisie “Overijssel voor elkaar” gepubliceerd. Het concept nieuwe Omgevingsvisie, op basis van het Fundament, ligt op dit moment bij de provinciale partners zoals gemeenten en waterschappen. Er kunnen dus nog wijzigingen zijn tussen het concept dat nu is gepubliceerd en het definitieve ontwerp. De planning is dat de Omgevingsvisie in 2025 definitief zal zijn.

In het concept geeft de provincie Overijssel aan dat zij zoveel mogelijk wil voorkomen dat het klimaat verandert, onder andere door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en meer groene energie op te wekken. De provincie Overijssel heeft als doel in 2030 3,3 TWh duurzame energie op te wekken met grootschalig zon en wind, in streefverhouding 40/60. De provincie geeft de voorkeur aan grootschalige windclusters op weloverwogen plekken, nabij de gebruikers en het bestaande netwerk. In de bijlage van het concept is een energiekaart opgenomen die aangeeft waar de provincie voorkeursgebieden voor wind aangeeft. Figuur 2.4 laat de ligging van het zoekgebied voor Energiepark Daarle in relatie tot deze Energiekaart zien. Het zoekgebied overlapt geheel met een voorkeursgebied voor wind. Daarnaast bevindt zich het zoekgebied nabij een bestaande 380kV verbinding.

Figuur 2.4 Het zoekgebied (blauw vierkant) voor Energiepark Daarle in relatie tot de Energiekaart (Concept nieuwe Omgevingsvisie, 18 juni 2024)

Buiten de voorkeursgebieden zijn alleen clusters van minimaal 4 windturbines toegestaan. Binnen de voorkeursgebieden stelt de provincie geen eisen aan de omvang van de windturbineopstellingen.

Wel geldt er in een deel van het plangebied een beperkingen voor het oprichten van windturbines omdat deze is aangewezen als Leefgebied Weidevogels. In de provinciale Omgevingsverordening worden hiervoor eisen gesteld. Er zal moeten worden onderzocht en afgewogen of de impact van het windpark hieraan kan voldoen.

Onderdeel van het natuurbeleid zoals vastgelegd in de Concept-omgevingsvisie betreft de instandhouding van de Natura 2000 – gebieden. Voor alle 20 Natura 2000-gebieden in Overijssel stelt de provincie Overijssel een beheerplan op.

2.4.3 Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE)

Op 18 januari 2024 is door de provincie het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE) gepubliceerd. Hierin is een nadere uitwerking van het provinciale beleid voor windenergie opgenomen zoals hoe de provincie omgaat met vergunningverlening, het maken van programmeringsafspraken per gemeenten en de vereisten voor lokaal eigendom. Daarnaast is in mei 2024 via de PPE de windladder door de provincie aangescherpt. Daarmee wordt ingezet op clustering in grootschalige opstellingen in voorkeursgebieden en daarbuiten wordt een clustereis van minimaal 4 windturbines. Ook worden in het PPE de criteria vastgelegd voor de toedeling van schaarse rechten op windturbines. Die schaarse rechten worden gecreëerd in de programmeringsafspraken windenergie.

De nieuwe instructieregels windenergie in de Omgevingsverordening (artikel 4.108 e.v., zie paragraaf 2.4.4) zorgen voor een juridische borging daarvan.

De provincie neemt met de PPE meer regie op het winddossier omdat uit een tussentijdse evaluatie van de RES-doelstellingen blijkt dat het realiseren van windenergie achterblijft.

2.4.4 Omgevingsverordening Overijssel

Volgens Artikel 4.107 van de Omgevingsverordening Overijssel (vastgesteld 1 januari 2024) zijn nieuwe windturbines niet toegestaan binnen gebieden die worden aangemerkt als Nationaal Landschap. Het beoogde windpark ligt niet in een dergelijk gebied.

Artikel 4.108 geeft aan dat turbines ook niet zijn toegestaan in gebieden die zijn aangewezen als 'uitsluitingsgebied windturbines'. Het plangebied ligt daar niet binnen.

Het gebied is aangewezen als weidevogelleefgebied, een gebied waarbinnen rekening moet worden gehouden met weidevogels. De regeling voor de leefgebieden voor weidevogels staat in paragraaf 4.7.3 van de omgevingsverordening.

In de Catalogus Gebiedskenmerken betreft dit deels een agrarisch cultuurlandschap "maten en flierenlandschap". De uitspraken in de Catalogus Gebiedskenmerken zijn juridisch geborgd via de instructieregel voor ruimtelijke kwaliteit (afdeling 4.3 van de Omgevingsverordening). Een ander deel van het zoekgebied voor Energiepark Daarle hoort bij het agrarische cultuurlandschap met het gebiedskenmerk "Jong heide- en broekontginningslandschap" met dekzandgronden en ruggen. Ook betreft een klein deel van het plangebied het gebiedskenmerk 'oude hoevenlandschap'.

Op 1 november 2024 is de aangepaste omgevingsverordening in werking getreden. Die heeft er inzage gelegen van 18 januari 2024 tot 28 februari 2024. In de omgevingsverordening staan instructieregels voor wind die gemeenten verplichten om bij het aanpassen van hun omgevingsplan rekening te houden met wat de provincie belangrijk vindt. Die regels moeten ervoor zorgen dat windturbines zoveel mogelijk in clusters bij elkaar gezet worden of in provinciale voorkeursgebieden om versnippering van het landschap te voorkomen en windturbines beter in te passen in het landschap.

Op 18 januari 2024 is er door de provincie een voorbereidingsbesluit windturbines vastgesteld. Met dit besluit zijn de Programmeringsafspraken windenergie opgenomen in de gemeentelijke omgevingsplannen. Dit zijn bestuurlijke afspraken tussen de provincie Overijssel en gemeenten over onder meer het ambitieniveau voor de verduurzaming van de energievoorziening, de benodigde hoeveelheid opgesteld vermogen aan windenergie, het aantal windturbines dat daarvoor minimaal gerealiseerd moet worden binnen de provincie en de verdeling daarvan over de verschillende regio's en de bijbehorende programmeringsdocumenten.

2.4.5 Conclusie Provinciaal beleid

De realisatie van Energiepark Daarle draagt bij aan de provinciale doelstellingen om in 2030 3,3 TWh duurzame energie op te wekken uit zon en wind. Daarnaast bevindt zich het zoekgebied voor Energiepark Daarle binnen gebieden die volgens het provinciale beleid ruimte bieden voor de grootschalige opwek van windenergie. Wel dient goed te worden onderzocht of het project past binnen het provinciaal beleid op de

natuur en met name de regeling voor de leefgebieden voor weidevogels (paragraaf 4.7.3 van de omgevingsverordening) omdat het zoekgebied deels binnen de leefgebieden vallen.

2.5 De Regionale Energie Strategie Twente

Gemeenten Hellendoorn en Wierden maken deel uit van de RES-regio Twente. In juli 2021 heeft de regio Twente haar definitieve RES 1.0 aan het Nationale Programma RES aangeboden. De RES Twente 1.0 is vastgesteld door 12 Twentse gemeenteraden, het Algemeen Bestuur van het waterschap Vechtstromen en Provinciale Staten.

De RES Twente 1.0 is een regionale strategische koers voor 2030 die zich richt op een haalbaar en betaalbare energietransitie, mét oog voor de verschillende belangen en andere maatschappelijke opgaven. Twente heeft hierin de ambitie uitgesproken om in 2030 1,5 TWh duurzame elektriciteit op te wekken en om zich te ontwikkelen tot een warmteregio.

De RES-regio wil haar ambitie om in 2030 1,5 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit behalen door in te zetten op opwek door middel van zon op grote daken, zonnevelden en windturbines. Het RES 1.0-bod van 1,5 TWh is opgebouwd uit:

- 382 ha zon op dak;
- 688 ha zonnevelden;
- 39 windturbines.

De RES Twente 1.0 streeft naar een verhouding tussen wind- en zonne-energie van 60/40: 60% windenergie en 40% zonne-energie. De argumentatie hiervoor is:

- Het efficiënte benutten van de energie infrastructuur bij lagere investeringsgraad;
- Er is minder subsidie benodigd (de kostprijs van windenergie is lager dan die van zonne-energie);
- De bijdrage van windenergie aan de stabiliteit van ons energiesysteem;
- Dat het opwekken van windenergie beter gecombineerd kan worden met agrarisch grondgebruik.

Op dit moment werkt de regio aan het vervolg op de RES Twente 1.0. In deze Energiestrategie Twente (programma onder de omgevingswet) wordt de strategische koers die in de RES 1.0 is vastgesteld verder uitgewerkt.

De RES Twente streeft naar een gebiedsgerichte en grensoverschrijdende aanpak. Omwonenden in een zoekgebied of in een brede omtrek rondom een projectlocatie worden uitgenodigd om mee te praten vanaf de planvorming van een grootschalig energieproject. Dit gebeurt over gemeentelijke, RES- of provinciegrenzen heen. Voorafgaand aan de start van participatietrajecten maken de initiatiefnemers afspraken over het betrekken van inwoners bij energieprojecten. Dit streven wordt geborgd in het gemeentelijke duurzaamheidsbeleid.

De RES Twente streeft naar minimaal 50% lokaal eigendom bij energieprojecten. De gemeenten geven hier zelf invulling aan.

2.5.1 Conclusie Regionale Energiestrategie

De realisatie van Energiepark Daarle draagt bij aan de doelstellingen van de RES Twente om in 2030 1,5 TWh duurzame energie op te wekken uit zon en wind. Het zoekgebied voor Energiepark Daarle bevindt

zich buiten gebieden die volgens de RES (voorlopig) zijn aangemerkt als uitsluitingsgebieden voor grootschalige opwek van zon- en/of windenergie. Energiepark Daarle geeft ook invulling aan het streven van de RES Twente naar 50% lokaal eigendom bij energieprojecten (zie ook hoofdstuk 6).

2.6 Gemeentelijk beleid – Gemeente Hellendoorn

De gemeente Hellendoorn vermeldt dat ze in het kader van de energietransitie overstapt van het gebruik van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie uit zon- en wind en daarnaast in te willen zetten op warmte. De energietransitie moet betaalbaar zijn voor alle inwoners, goed ingepast worden in het landschap en vooral ook geaccepteerd worden door de omgeving. De invulling van de duurzame opwek van energie door zonne-energie, windenergie of een combinatie van beide wil de gemeente samen met inwoners en bedrijven afstemmen.

Via de Regionale Energiestrategie (RES Twente) en de Transitievisie Warmte geeft de gemeente Hellendoorn invulling aan deze landelijke doelstelling. De gemeente Hellendoorn heeft in de concept-RES Twente voorgesteld om 71 GWh per jaar op te kunnen wekken aan elektriciteit. Dit bod is in februari 2021 aangepast, mede naar aanleiding van afstemming met de omgeving. De ambitie is nu om in totaal 107 GWh duurzaam op te wekken.⁶:

In de werkkaart van de RES Twente (laatste stand januari 2022), die bedoeld is om te komen tot zoekgebieden voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie en om invulling te geven aan de RES 2.0, zijn de doelstellingen van de gemeente Hellendoorn genoemd met 49 ha zon op dak en 79 ha zonnevelden. Windenergie of de combinatie van zon en wind wordt op de werkkaart niet specifiek genoemd.

2.6.1 Windbeleid Hellendoorn, vastgesteld december 2023

In december 2023 is het Windbeleid “Windenergie in Hellendoorn” door de raad vastgesteld. In dit beleid geeft de gemeenteraad van Hellendoorn voorwaarden mee voor het verlenen van medewerking aan windenergieprojecten binnen de gemeentegrenzen. De gemeenteraad is in het geval van onderhavig windenergieproject echter niet het bevoegde gezag, waardoor deze formele medewerking niet nodig is voor de voortgang van het project. Wel wordt in de afweging van het bevoegd gezag rekening gehouden met het gemeentelijke beleid.

Belangrijke onderdelen van het windbeleid in de gemeente Hellendoorn zijn:

- Windprojecten dienen een clusteropstelling van vier of meer windturbines te zijn;
- Er worden geen nieuwe windenergiegebieden door de gemeente aangewezen;
- Geen windenergieprojecten in of direct nabij NNN-gebieden;
- Minimaal 50% lokaal eigendom van windenergieprojecten en er volgt een participatiebeleid duurzame energie;
- De gemeente sluit aan bij de concept-normen ten aanzien van windenergie (geluid, slagschaduw en externe veiligheid).

⁶ https://www.hellendoorn.nl/data/publicatie-website/plannen-lokale-energiegroep/Totaaloverzicht%20RES%20Hellendoorn3.pdf?_dc=1613567124432

2.6.2 Conclusie Gemeentelijk beleid Hellendoorn

De realisatie van Energiepark Daarle draagt bij aan de doelstellingen van de Gemeente Hellendoorn om in 2030 107 GWh aan energie duurzaam op te wekken uit zon en wind. Energiepark Daarle geeft ook invulling aan het streven naar minimaal 50% lokaal eigendom bij energieprojecten en participatie van de omgeving (zie hoofdstuk 6). Daarnaast voldoet het project ook aan de overige voorwaarden die in het beleidskader zon- en windenergie van de gemeente zijn vastgelegd, zowel wat betreft meervoudig ruimtegebruik als ook grondeigendom en risicocirkels (zie hoofdstuk 5). Tenslotte draagt het project bij aan de verduurzaming van de landbouw.

Het Energiepark Daarle ligt niet in een NNN-gebied, zal bestaan uit 4 of meer turbines en zal er naar streven minimaal te voldoen aan de landelijk te verwachten normen voor wat betreft geluid, slagschaduw, lichthinder en mogelijke afstandsnormen. Hiermee wordt voldaan aan het Windbeleid “Windenergie in Hellendoorn” (dec 2023).

2.7 Gemeentelijk beleid – Gemeente Wierden

De gemeenteraad van de gemeente Wierden heeft een RES bod gedaan voor 56 GWh. Daarbij kiest de gemeenteraad ervoor om bij de realisatie van het bod te starten met zonne-energie en deze raadsperiode niet in te zetten op grote windturbines. Volgens het RES bijlagenboek van de RES-regio Twente start de gemeente Wierden wel een onderzoek naar de mogelijkheden voor de inzet van windenergie binnen of buiten de gemeentegrenzen.

2.7.1 Coalitieprogramma 2022 – 2026

Binnen het coalitieprogramma zet de gemeente Wierden zich blijvend in voor duurzaamheid. Naast de verduurzaming van de bebouwde omgeving, het vergroten van de biodiversiteit en duurzame mobiliteit, ziet zij ook een verantwoordelijkheid voor de grootschalige opwek van duurzame energie. In 2018 heeft de gemeente Wierden de ambitie uitgesproken dat in 2050 alle elektriciteit die gebruikt wordt in de gemeente van duurzame oorsprong is, geproduceerd binnen of buiten de gemeentegrenzen. Daarbij volgt de gemeente momenteel de RES op een manier die passend is voor de gemeente Wierden, wat betekent dat zij willen inzetten op de realisatie van zonneparken en op innovaties ten aanzien van opslag en waterstof. Het Coalitieprogramma geeft aan dat de coalitie niet wil meewerken aan de realisatie van grote windmolens binnen de gemeente.

2.7.2 Afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking in Wierden 2020

De gemeente Wierden heeft een Afwegingskader opgesteld voor grootschalig duurzame energieopwekking. Dit betreft een herziening van het afwegingskader dat reeds in 2019 is vastgesteld. Het document beschrijft het gemeentelijk kader voor de wijze waarop zij om willen gaan met initiatieven voor grootschalige vormen van duurzame energieopwekking binnen de gemeente. Hierbij ligt de focus op zonneparken, aangezien de gemeente voorlopig geen mogelijkheden ziet voor windenergie. Het afwegingskader ziet dan ook hoofdzakelijk toe op initiatieven voor zonneparken.

2.7.3 Windbeleid Wierden

In het windbeleid geeft de gemeente Wierden voorwaarden mee voor het verlenen van medewerking aan windenergieprojecten binnen de gemeentegrenzen. Zoals aangegeven in het Coalitieakkoord wenst de gemeente Wierden geen medewerking te verlenen aan de realisatie van windenergieprojecten. De

gemeenteraad, dan wel het college van B&W is in het geval van onderhavig windenergieproject echter niet het bevoegde gezag, waardoor deze formele medewerking niet nodig is voor de voortgang van het project. Wel wordt in de afweging van het bevoegd gezag rekening gehouden met het gemeentelijke beleid.

Het college van B&W heeft op 2 mei 2023 het gemeentelijke windbeleid vastgesteld. Belangrijke (ruimtelijke) uitgangspunten voor de plaatsing van windenergie in dit gemeentelijke beleid gaan in op:

- De inpassing van windturbines in de omgeving;
- De minimale afstand van 1.000 meter van windturbines tot woonkernen
- De minimale afstand van 500 meter van windturbines tot gevoelige objecten en de afstandsnorm in relatie tot de tiphoogte;
- Clustering van windturbines;
- Een zo laag mogelijke geluidsproductie van de windturbines;
- Het aansluiten bij nog nader vast te stellen landelijke normen, in het geval deze strenger van aard zijn.

2.7.4 Conclusie Gemeentelijk beleid Wierden

Ondanks dat de gemeente Wierden heeft aangegeven om binnen deze raadsperiode niet in te willen zetten op windturbines, zou de realisatie van Energiepark Daarle bijdragen aan de duurzame energie doelstellingen van de gemeente van 56 GWh in 2030.

2.8 Buurgemeente Twenterand

De gemeente Twenterand ligt op een afstand van minimaal 1,5 kilometer van de grens van het plangebied. Daarmee wordt voldaan aan de eis van de gemeente Twenterand van een minimale afstand van 1 km van windturbines van de woonkernen. Inwoners van Twenterand zullen voor wat betreft participatie en communicatie gelijk worden behandeld als inwoners van Hellendoorn en Wierden, wanneer zij in een bepaalde cirkel om het project wonen.

2.9 Conclusie beleid

Het voornemen betreft de realisatie en exploitatie van een energiepark met vier tot zeven windturbines, met bijbehorende civiele en elektrische infra. Het beoogde park ligt op gemeentegrens van Hellendoorn en Wierden ter hoogte van het dorp Daarle.

De ontwikkeling van Energiepark Daarle past op deze locatie, mede omdat:

- Het beoogde windpark bijdraagt aan het behalen van de nationale doelstelling van de Klimaatwet;
- Het initiatief bijdraagt aan het behalen van de RES-doelstelling;
- Het plan voldoet aan de voorwaarde voor clustering van windturbines van de provincie Overijssel.

Bij de verdere uitwerking van het initiatief moet rekening gehouden worden met het door de RES nog nader uit te werken afwegingskader voor grootschalige energie opwek.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

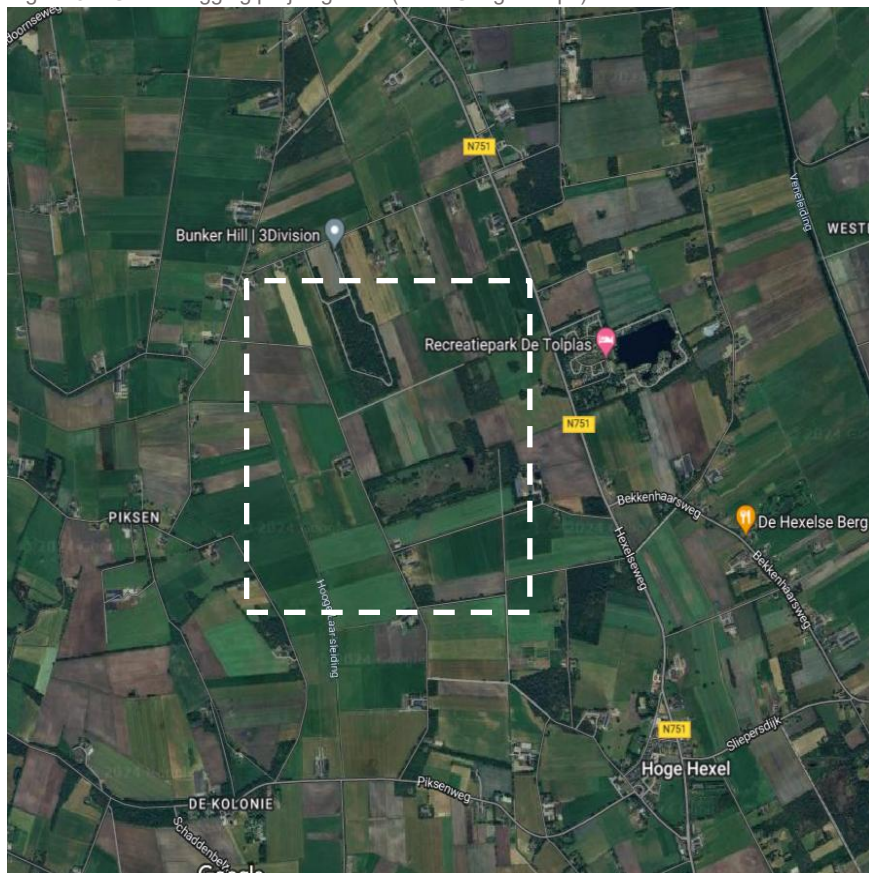
In dit hoofdstuk wordt een nadere beschrijving gegeven van het voornemen, de huidige situatie en de voorgenomen activiteit. Vervolgens wordt de wijze beschreven waarop in het MER de inrichtingsalternatieven voor het windpark worden onderzocht.

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in een landbouwgebied ten westen van de Wierdenseweg (N751) tussen de dorpen Daarle in het noorden en Hoge Hexel in het Zuiden. De grens tussen de gemeenten Hellendoorn en Wierden loopt globaal midden van west naar oost door het gebied. Het dorp Daarle is deel van de gemeente Hellendoorn en heeft ongeveer 1400 inwoners. Hoge Hexel ligt in de gemeente Wierden en telt circa 1100 inwoners.

Het landschap heeft een duidelijk agrarisch karakter met daartussen enkele bospercelen. Er ligt geen Natuur Netwerk Nederland (NNN)-gebied in het plangebied. Het dichtstbij gelegen Natura 2000-gebied Wierdense Veld ligt op een afstand van ca. 1.700 meter. Het gebied is door de Provincie ook aangewezen als een Weidevogelgebied, waar het leefgebied van weidevogels wordt gestimuleerd.

Figuur 3.1 Globale ligging projectgebied (bron: Google Maps)

3.2 Projectbeschrijving

3.2.1 Voornemen

Het project is erop gericht om duurzame energie op te wekken met windturbines. De voorgenomen activiteit betreft daarmee de bouw en aanleg van een energiepark, inclusief de daarbij behorende infrastructuur en aansluitend de exploitatie. In 2023 hebben de initiatiefnemers hiertoe bij de gemeenten Hellendoorn en Wierden een principeverzoek ingediend.

In het MER wordt gekeken wat de effecten van deze vier tot zeven windturbines uit het principeverzoek zijn en of er optimalisatiemogelijkheden bestaan. Dat wordt onderzocht in het MER met alternatieven (zie paragraaf 3.3). Voor het Energiepark Daarle wordt het optimum gezocht tussen enerzijds maximale duurzame energieopwekking en anderzijds de milieu-impact op de omgeving.

De te plaatsen windturbines zullen gecertificeerd zijn. Dit gebeurt doorgaans op basis van de internationale IEC 61400 normen en betreft onder meer de veiligheid, ontwerpeisen, productie en metingen aan de geluidemissie. Er wordt een turbinetype gekozen dat te zijner tijd op de markt goed beschikbaar is. Het turbinetype is nu nog niet bekend. Daarom gaat het MER uit van realistische voorbeeldturbines en worden de effecten op basis van de eigenschappen van deze voorbeeldturbines bepaald (zie paragraaf 3.3.1).

3.2.2 Projectdoelstelling

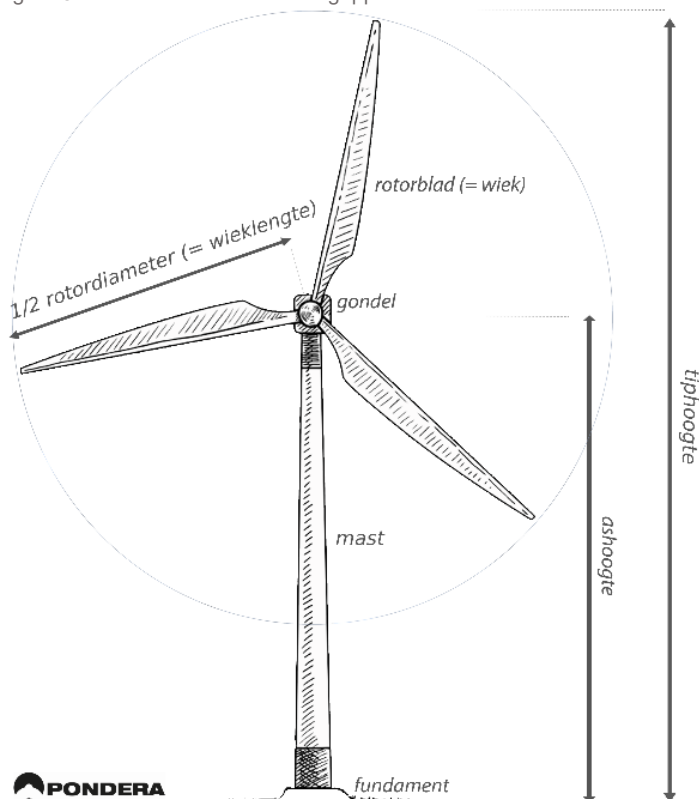
Het doel van het Energiepark Daarle is de realisatie van een financieel rendabel nieuw windpark. Daarbij zal de locatie zo optimaal mogelijk benut worden, gelet op het beleid en de ambities op het gebied van duurzame energie van de gemeente Hellendoorn en Wierden, de provincie Overijssel en Nederland als geheel. Door de initiatiefnemers wordt ook invulling gegeven aan financiële participatie voor zowel de grondeigenaren als de (directe) omgeving (zie paragraaf 3.2.5). Een maximum aan opgewekte energie door het windpark komt daardoor niet alleen de energietransitie en de daarmee verbonden landelijke, provinciale en gemeentelijke doestellingen voor duurzame energie ten goede, maar is ook van financiële waarde voor de omgeving.

3.2.3 Windturbines en infrastructuur

Tot het windpark behoren onder andere (geen uitputtende opsomming):

- Windturbines met fundering (met eventuele paalfundaties);
- Toegangswegen tot de windturbines;
- Opstelplaats voor een kraan per windturbine;
- Schakelstation ten behoeve van het leveren van de elektriciteit aan het openbare net;
- Bekabeling (inclusief kunstwerken bij kruising van watergangen en wegen) van turbines naar schakelstation en van het schakelstation naar de hoogspanningsnetaansluiting.

Figuur 3.2 Illustratie windturbine-begrippen

3.2.4 Activiteiten (bouw en exploitatie)

Het voornemen ziet op zowel de bouw van het windpark, wat een periode van één tot twee jaar in beslag zal nemen, als op de exploitatie. Onder de bouw van het windpark wordt naast de realisatie van de windturbines ook alle bijbehorende voorzieningen verstaan, zoals aanpassing van bestaande wegen, eventuele aanleg of aanpassing van waterinfrastructuur, aanleg van nieuwe ontsluitingswegen ten behoeve van het windpark, aanvoer van bouwmaterialen, realisatie van kraanopstelplaatsen, de bouw van onderstations en de aanleg van kabels.

Een windpark heeft na oplevering een technische levensduur van minimaal 25 jaar welke door onderhoud en vervanging is te verlengen. Gedurende de exploitatiefase zijn de activiteiten, naast de in bedrijf zijnde windturbines, beperkt tot het periodiek verrichten van inspecties en onderhoud. Het windpark wordt na de exploitatiefase verwijderd.

3.2.5 Betrokkenheid omgeving en procesparticipatie

Er wordt in samenspraak met de omgeving een specifiek voor het energiepark Daarle een communicatie- en participatieplan opgesteld. Het communicatie- en participatieplan wordt gelijktijdig met de NRD ter inzage gelegd.

3.3 Alternatieven

Een milieueffectrapportage is een onderzoek naar de milieugevolgen van een voorgenomen activiteit. Dat gebeurt met alternatieven. Alternatieven zijn de mogelijke manieren waarop de voorgenomen activiteit binnen het plangebied kan worden gerealiseerd.

3.3.1 Ontwikkeling inrichtingsalternatieven

Voor de ontwikkeling van alternatieven in een MER wordt gevarieerd met opstelling van de windturbines en de afmetingen van de turbines, afhankelijk van de flexibiliteit die de ruimte voor windenergie biedt op de beoogde locatie. Omdat de afmetingen van de turbine ook bepalend zijn voor de (onderlinge) afstanden tussen turbines kan ook het aantal turbines per inrichtingsvariant verschillen.

De alternatieven kunnen verschillen waar het gaat om:

- Het aantal windturbines (bandbreedte: 4 tot 7 turbines);
- De afmetingen van de windturbines, waarbij wordt uitgegaan van windturbines met maximale tiphoogte van 270 meter;
- De posities van de windturbines.

Ruimte voor inrichtingsalternatieven

Omdat windturbines niet overal kunnen worden geplaatst, moet bij de ontwikkeling van alternatieven rekening worden gehouden met aanwezige functies in het gebied, zoals bijvoorbeeld (met afstand tot) bebouwing, aanwezige (water)wegen en andere infrastructuur.

Voor het MER worden alternatieven ontwikkeld om de mogelijkheden van de inrichting van het plangebied te verkennen. Deze alternatieven moeten binnen de wet- en regelgeving uitvoerbaar zijn. De ruimte voor de te ontwikkelen alternatieven in het plangebied wordt grotendeels bepaald door de beperkingen vanuit geluid, slagschaduwinder en externe veiligheid.

Afmetingen, positionering en aantal windturbines

Windturbines zijn beschikbaar in verschillende vermogens en afmetingen (ashoogte en rotordiameter). De afmetingen van de te selecteren windturbines zijn in meer of mindere mate bepalend voor de milieueffecten. Afhankelijk van het vermogen en de afmetingen zijn verschillende posities van windturbines mogelijk. Vanwege onderlinge beïnvloeding kunnen windturbines met een kleinere rotordiameter dichter bij elkaar worden geplaatst en moeten bij grotere windturbines grotere tussenafstanden aangehouden worden. Het aantal te plaatsen windturbines is dus ook afhankelijk van de grootte van de rotordiameter.

Bandbreedte windturbines

Het exacte type windturbine is op dit moment nog niet bepaald om bij aanbesteding keuzevrijheid te houden bij de selectie van het windturbintype, waaronder ook voor nieuwe types die nu nog niet op de markt zijn. In het MER wordt daarom gebruik gemaakt van een bandbreedte van afmetingen voor de windturbines en, indien nodig voor de beoordeling van een aspect, een representatieve voorbeeldwindturbine binnen die bandbreedte. Werken in het MER met (representatieve) afmetingen sluit nieuwe windturbintypes niet uit, mits ze binnen de reikwijdte van de effecten van de onderzochte bandbreedte vallen.

De inrichtingsalternatieven worden gebaseerd op deze bandbreedtes (turbineklassen). Binnen een alternatief wordt in principe uitgegaan van de toepassing van alle windturbines binnen het windpark met

dezelfde afmetingen. Per aspect worden de maximale afmetingen aangehouden om de worst-case milieueffecten te kunnen bepalen.

In de subsidieregeling voor de exploitatie van duurzame energie-installaties (de SDE+), waaronder voor windturbines, is door het Rijk een continue efficiencyverbetering ingebouwd om de kostprijs van duurzame energie te verlagen, zodat uiteindelijk geen overheidssteun nodig is. Dit vindt plaats door voor nieuwe projecten de financiële ondersteuning jaarlijks lager aan te bieden. Deze dalende trend heeft als effect dat voor een financieel uitvoerbaar project windturbines gewenst c.q. vereist zijn met een zo laag mogelijke kostprijs voor de productie van elektriciteit. Dit sluit aan bij de ontwikkeling in de windturbintechiek om grotere rotoren en ashoogtes te realiseren. Grotere rotors bestrijken namelijk een groter oppervlak, en op een grotere hoogte waait het harder. Deze combinatie van factoren leidt tot een hogere productie van energie.

De uitersten voor de toepassing van windenergie in het windpark zijn weergegeven in Tabel 3.1. Deze bandbreedte vertegenwoordigt de fysieke kenmerken van moderne en rendabele windturbines. Binnen deze bandbreedte verwacht de initiatiefnemer ruimtelijk inpasbare en financieel haalbare alternatieven te kunnen ontwikkelen.

Tabel 3.1 Bandbreedte windenergie Energiepark Daarle

Onderwerp	Bandbreedte
Vermogen individuele windturbines	4,0 - 8,0 MW
Aantal windturbines	4 - 7
Tiphoogte individuele windturbines	200 tot 270 meter
Ashoogte individuele windturbines	130 tot 175 meter
Rotordiameter individuele windturbines	140 tot 190 meter
Onderlinge afstand tussen windturbines	Minimaal 3x de rotordiameter
Aantal bladen per windturbine	3

3.3.2 Selectie voorkeursalternatief

Op basis van de resultaten van het MER, gecombineerd met andere overwegingen⁷, wordt er een voorkeursalternatief (VKA) bepaald. Het VKA kan één van de alternatieven zijn, of een aanpassing daarvan. Het VKA vormt de basis voor de aan te vragen vergunningen en toestemmingen.

3.4 Referentiesituatie en autonome ontwikkelingen

De referentiesituatie is de huidige situatie met de autonome ontwikkeling. Onder 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. In de autonome situatie wordt de ontwikkeling van het plangebied beschreven volgens vastgesteld of voorgenomen beleid, maar zonder realisatie van de windturbines.

Rekening wordt gehouden met plannen en projecten waarover al concrete besluitvorming heeft plaatsgevonden of wordt verwacht voorafgaand aan besluitvorming over het initiatief. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving.

⁷ Bijvoorbeeld economische, maatschappelijke of politieke afwegingen

Autonome ontwikkelingen worden betrokken bij de effectbeoordeling om het gecombineerde (cumulatieve) effect te kunnen beoordelen, bijvoorbeeld voor de effecten op de leefomgeving (geluid/slagschaduw) of op ecologische waarden. De Commissie mer heeft in haar advies op het Provinciaal Programma Energie (PPE) aangegeven dat de projectbesluiten een beoordeling moeten geven van cumulatieve effecten op regionale en/of lokale schaal, in ieder geval voor natuur, geluid, slagschaduw en landschap.

4 Onderzoek naar mogelijke milieueffecten

4.1 Werkwijze effectbeoordeling

In het MER worden de milieueffecten van de alternatieven, zowel positief als negatief, beschreven en beoordeeld. Het MER omvat verder alle inhoudelijk onderdelen die wettelijk vereist zijn, waarbij onder andere aandacht wordt besteed aan leemten in kennis. Ook wordt in het MER een aanzet gegeven voor het wettelijke verplichte evaluatieprogramma.

Om de effecten van de alternatieven per aspect te kunnen vergelijken, worden deze op basis van een + / - score beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Hiervoor wordt de volgende beoordelingsschaal gehanteerd.

Tabel 4.1 Beoordelingsschaal

Score	Oordeel ten opzichte van de referentiesituatie (nulalternatief)
--	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Het voornemen onderscheidt zich niet van de referentiesituatie (nulalternatief)
+	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare verbetering van het milieu

De omvang van het studiegebied – het gebied waarbinnen zich mogelijke effecten kunnen voordoen – verschilt per milieuaspect. In het algemeen is het studiegebied (aanzienlijk) groter dan het plangebied: het gebied waarbinnen zich de voorgenomen activiteit afspeelt.

De verwachte effecten worden beschreven en beoordeeld. Het nul alternatief (de referentiesituatie) fungeert als referentie voor de beoordeling van de effecten. Het nul alternatief bevat de huidige situatie (waaronder de huidige planologische situatie) inclusief de autonome ontwikkeling. De effectbeschrijving zal waar mogelijk en zinvol met cijfers onderbouwd worden. Als het niet mogelijk is om de effecten te kwantificeren, zal de beschrijving kwalitatief zijn.

Naast blijvende effecten wordt ook aandacht besteed aan tijdelijke en/of omkeerbare gevolgen. Dit betreft met name de bouw van het windpark en alle bijbehorende voorzieningen, zoals aanpassing van bestaande wegen, aanleg van nieuwe ontsluitingswegen ten behoeve van het windparkrealisatie van kraanopstelplaatsen en de installatie van de windturbines en de kabels. Ook wordt, waar zinvol, aangegeven of cumulatie met andere plannen en/of projecten kan optreden. De Commissie mer heeft in haar advies op het Provinciaal Programma Energie (PPE) aangegeven dat de projectbesluiten een beoordeling moeten geven van cumulatieve effecten op regionale en/of lokale schaal, in ieder geval voor natuur, geluid, slagschaduw en landschap.

4.2 Milieueffecten beoordeling bij de inrichtingsalternatieven

In het MER zullen de (milieu)effecten van de inrichtingsalternatieven van het windpark in beeld worden gebracht. De effecten worden per aspect beschreven aan de hand van beoordelingscriteria. Soms is dit een harde voorwaarde die door de overheid is aangewezen als een norm (getal). Vaak zijn deze voorwaarden echter niet zo duidelijk omschreven. Deze moeten dan worden herleid uit het voorgenomen beleid over de verschillende milieuaspecten. In Tabel 4.2 is per milieuaspect aangegeven welke criteria

worden gebruikt en de wijze waarop de effecten worden beschreven en beoordeeld (kwantitatief en/of kwalitatief). In de navolgende paragrafen wordt de voorgestelde analyse per aspect nader toegelicht.

Tabel 4.2 Beoordelingscriteria per milieuaspect

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
Geluid	- Aantal geluidgevoelige objecten (zoals woningen van derden⁸) binnen de geluidscontouren per 1 dB-klasse, aflopend van 50 dB Lden tot 37 dB - Het aantal (ernstig) gehinderden - De benodigde mitigatie (waarbij op specifieke momenten de wieken van de turbine een beetje worden gedraaid waardoor het geluid, maar ook de energieopbrengst, tijdelijk wordt verminderd) om te kunnen voldoen aan verschillende geluidsniveaus (Lden 47/Lnight 41, Lden 45/Lnight 39 en mogelijk derde niveau) - Laagfrequent geluid - Cumulatieve geluidbelasting met andere geluidbronnen	Kwantitatief Laagfrequent geluid kwalitatief
Slagschaduw	- Het aantal slagschaduwgevoelige en overige slagschaduwgevoelige objecten binnen een achttal slagschaduwduurcontouren (variërend van 0-uur tot meer dan 30 uur per jaar) (zonder mitigatie, waarbij de turbines op specifieke momenten worden stilgezet om de slagschaduweffecten te stoppen) - De cumulatief verwachte slagschaduwduur (aantal uur slagschaduw dat totaal optreedt op slagschaduwgevoelige objecten, zonder mitigatie) - De benodigde mitigerende stilstand en opbrengstverlies om de slagschaduwbelasting te reduceren naar een drietal niveaus: verwaarloosbaar, 6 uur en 10 uur per jaar.	Kwantitatief
Windturbines en gezondheid	- Effect van windturbines op gezondheid	Kwalitatieve beschrijving op basis van recent literatuuronderzoek
Natuur	- Oprichting: effect op beschermde gebieden (N2000, NNN, weidevogelgebied) - Exploitatie: effect op beschermde gebieden (N2000) - Oprichting: effect op beschermde soorten - Exploitatie: effect op beschermde soorten - Effect op houtopstanden - Effect op weidevogels, wegens aangewezen leefgebied weidevogels en motie PS 8-11-2023 - Effect op kraanvogels - De kansen voor natuur en versterking landschapselementen	Kwantitatief (soorten en stikstof) en kwalitatief
Cultuurhistorie en archeologie	- Aantasting cultuurhistorische waarden - Aantasting archeologische waarden	Kwalitatief
Landschap	- De ruimtelijke kenmerken van het landschap - De maat, schaal en inrichting in het landschap - De visuele interferentie met een nabijgelegen windturbine of windturbines - De cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap	Kwalitatief

⁸ Woningen van derden zijn woningen die niet behoren tot de inrichting van het windpark

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
	- De beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap, waaronder: 1. Aansluiting op landschappelijke structuur 2. Zichtbaarheid 3. Obstakelverlichting	
Waterhuishouding en bodem	- Watersysteem (waterkwantiteit en waterkwaliteit) - Watergangen (bereikbaarheid voor het beheer en onderhoud) - Bodemkwaliteit	Kwalitatief
Externe veiligheid	- Bebouwing - Wegen, waterwegen en spoorwegen - Industrie en inrichtingen - Transportleidingen en hoogspanningsleidingen - Dijklichamen en waterkeringen	Kwantitatief (aantal objecten binnen de toetsafstand)
Ruimtegebruik	- Huidige functies - Straalpaden - Vliegverkeer en radar - Laagvliegroute, LA-route	Kwalitatief
Economie	- Financiële participatiemogelijkheden - Eventuele planschade en effect op vastgoedwaarde - Effect van windenergie op recreatie en toerisme	Kwalitatief
Duurzame energieopbrengst en vermeden emissies	- Opbrengst - CO₂-emissiereductie - SO₂-emissiereductie - NO_x-emissiereductie - PM₁₀ (fijnstof) - PM_{2,5} (indien gegevens beschikbaar) - Effecten op gezondheid (vermeden emissies)	Kwantitatief, resp. in MWh, en Kton

Ontwerpnormen windturbines op land

Windturbines kunnen een hinderlijk effect veroorzaken op de leefomgeving in de vorm van geluidbelasting en slagschaduwduur. Voorheen golden op landelijk niveau normen op grond van het Activiteitenbesluit. Deze mogen voor een windpark van de omvang van Energiepark Daarle (drie of meer windturbines) niet meer worden toegepast omdat het Rijk bij de totstandkoming van deze normen niet een volgens Europees recht vereiste plan-MER had doorlopen (zie Kader 4.1). De uitspraak betrof daarmee niet de hoogte of het type van de betreffende normen. De uitspraak had alleen betrekking op windparken, zijnde drie windturbines of meer. Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Voor één of twee windturbines, niet zijnde een windpark, gelden vanaf 1 januari 2024 de windturbinebepalingen uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en regels die via de bruidsschat in het gemeentelijk omgevingsplan terecht zijn gekomen. In oktober 2023 is het Ontwerpbesluit Windturbines Leefomgeving met bijbehorend planMER gepubliceerd met daarin het voorstel voor de nieuwe windturbinenormen. Deze treedt volgens planning op 1 juli 2025 in werking. Tot die tijd geldt dat voor drie windturbines of meer er locatie-specifieke normen gesteld kunnen worden.

Kader 4.1 Toelichting uitspraak Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding

Op 30 juni 2021 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (de ABRvS) een uitspraak gedaan in de zaak Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding (DZU) over – samengevat – de vraag of voor het vastleggen van milieunormen voor windturbines in het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer een plan-MER-plicht bestaat op grond van de Europese SMB-richtlijn (ECLI:NL:RVS:2021:1395). De Afdeling is in die uitspraak tot het oordeel gekomen dat op grond van het Europese recht inderdaad een dergelijke beoordeling moet worden gemaakt van de gevolgen voor het milieu. Die beoordeling zal in eerste instantie door het Rijk worden opgesteld. Voor nieuwe windparken betekent de uitspraak:

1. Wachten tot dat de windturbine-regels zijn 'be-MERd' en hier op aansluiten met het project, of;
2. In te zetten op de mogelijkheid om voor een project eigen normen te stellen die voor dát specifieke project onderbouwd dienen te worden en voorzien moeten zijn van een (1) actuele, (2) deugdelijke, (3) op zichzelf staande, en (4) op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering.

In het MER voor Windpark Daarle zal in eerste instantie zoveel mogelijk worden uitgegaan van de normen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid zoals opgenomen in het ontwerpbesluit van de landelijke windturbinebepalingen. Daarbij wordt wel aangetekend dat deze normen nog kunnen wijzigen vóór de definitieve vaststelling ervan, waarbij op dit moment met name de afstandseis onder de loep ligt.

De voorgestelde normen in het "Ontwerp landelijke windturbinebepalingen" betreffen:

- Geluid:
 - standaardwaarde 45 dB L_{den} / 39 dB L_{night} en grenswaarde maximaal 47 L_{den} / 41 L_{night} ;
 - lagere waarde enkel vanwege cumulatie met ander windpark/windturbine of bijzondere aard van gebied;
 - toeslag tonaal geluid 5 dB (als handhavingsnorm bij in gebruik zijn windturbines, geen toetsnorm voor realisatie), maar nog niet uitgewerkt;
 - afstandsnorm ten minste tweemaal de tiphoogte tussen windturbine en gevoelig object. Afwijken mogelijk als zwaarwegende economische belangen of andere maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen;
- Slagschaduw: maximaal 6 uur per jaar én maximaal 20 minuten per dag;
- Externe veiligheid:
 - kwetsbare- en zeer kwetsbare objecten; grenswaarde PR = $1 \cdot 10^{-6}$ per jaar;
 - beperkt kwetsbare objecten (bedrijfsgebouwen): standaardwaarde PR = $1 \cdot 10^{-6}$ per jaar, hier is gemotiveerd van af te wijken⁹.

Vaststellen milieunormen voor het huidige project

De provincie is voornemens de nieuwe rijksnormen voor windenergie toe te passen wanneer deze definitief zijn vastgesteld, maar dient tot die tijd per project zelf milieunormen te definiëren. In dat licht zal in het MER die voor het Windpark Daarle gemaakt wordt ook een onderbouwing worden gegeven voor eventuele eigen provinciale milieunormen voor het dit project.

⁹ Volgens de Nota van Toelichting mag deze niet hoger zijn dan de grenswaarde die voorheen werd gehanteerd (PR = $1 \cdot 10^{-5}$ per jaar) maar dit lijkt niet in de regels te zijn opgenomen.

4.3 Geluid

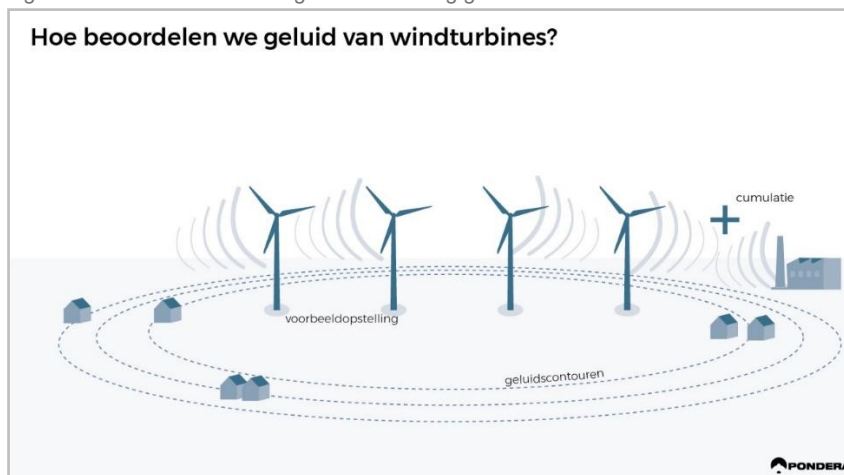
In het MER worden de geluidseffecten kwantitatief vastgesteld op basis van de voorbeeldopstellingen van windturbines per alternatief. Hiervoor wordt de ligging van de geluidscontouren per 1 dB-klasse, aflopend van 50 dB L_{den} tot 37 dB L_{den} ¹⁰, bepaald. We brengen vervolgens het aantal geluidgevoelige objecten (woningen van derden) binnen deze contouren in beeld. Naast het aantal geluidgevoelige objecten berekenen we het mogelijke aantal (ernstig) gehinderden¹¹ per alternatief.

Vervolgens zal voor twee of mogelijk drie verschillende geluidbelastingniveaus (L_{den} 47/ L_{night} 41, L_{den} 45/ L_{night} 39 en een eventuele 3^e niveau op verzoek van het bevoegd gezag of de initiatiefnemer) inzichtelijk worden gemaakt welke mitigerende maatregelen nodig zijn om hieraan te kunnen voldoen. Ook zal de geluidbelasting in het plangebied van industriële activiteiten, luchtvaart en de snelwegen worden bepaald en geven we aan wat de akoestische kwaliteit van de omgeving is met de cumulatieve geluidbelasting van de windturbines. Een methode die we hierbij gebruiken is de zogenaamde Miedema-methode. In het onderzoek zal nader worden ingegaan op de gehanteerde uitgangspunten.

De geluidbelasting van specifiek laagfrequent geluid van de windturbines zal, d.m.v. verwijzing naar literatuur en recente rechtspraak ook aandacht krijgen in het MER. Daarbij zal worden aangegeven of er sprake kan zijn van hinder en/of gezondheidseffecten vanwege laagfrequent geluid. In het gemeentelijk geluidbeleid staan weliswaar geen directe normen voor windturbines, maar wel ambities per gebiedstype. In het MER zal hier ook aandacht voor zijn.

In een latere fase zal het bevoegd gezag een gemotiveerde (zie kader 4.1) project-specifieke geluidnorm vaststellen, waarbij het bevoegd gezag van mening is dat sprake van een goede ruimtelijke ordening en een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit MER kan hiervoor als bouwsteen worden gebruikt.

Figuur 4.1 Schematische weergave beoordeling geluid

¹⁰ Dit betreft een range die wordt begrensd door enerzijds een maximale waarde die, bij het aanhouden van een minimale afstand van 400 meter tot een geluidgevoelig object, een windpark zonder mitigatie op de gevel van een gevoelig object veroorzaakt (50 dB L_{den}) en anderzijds de geluidbelasting waarbij 1% van de mensen binnenshuis nog hinder ervaart (37 dB L_{den}).

¹¹ Het aantal gehinderden door geluid wordt vastgesteld met behulp van de rapportage van TNO, Hinder door geluid van windturbines – dosis-effectrelaties (2008), waarbij op basis van het gemiddeld aantal personen per adres (CBS) en het aantal adressen kan worden bepaald hoeveel (ernstig) gehinderden mogen worden verwacht als gevolg van de realisatie van het windpark.

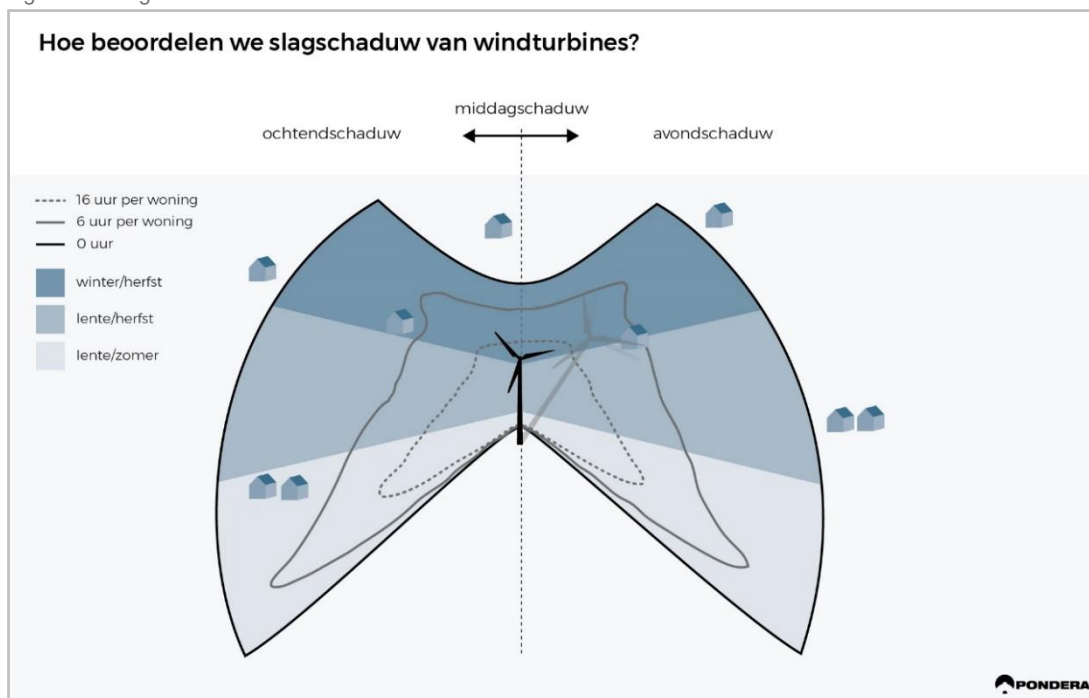
4.4 Slagschaduw

In het MER wordt de slagschaduwduur kwantitatief vastgesteld voor een voorbeeldopstelling per alternatief, door de slagschaduwduurcontouren (zonder mitigatie) te bepalen. Het aantal slagschaduwgevoelige¹² en overige slagschaduwgevoelige objecten¹³ binnen een achttal slagschaduwduurcontouren (variërend van 0-uur tot meer dan 30 uur per jaar) worden bepaald. Ook zal per opstelling de cumulatief verwachte slagschaduwduur worden berekend (aantal uur slagschaduw dat totaal optreedt op slagschaduwgevoelige objecten, zonder mitigatie).

In het MER berekenen wij vervolgens per alternatief de benodigde stilstand om de slagschaduwbelasting te reduceren naar een drietal niveaus: verwaarloosbaar¹⁴, 6 en 10 uur per jaar. Uiteraard wordt in het specialistisch onderzoek aandacht besteedt aan de uitgangspunten van de kwantitatieve berekeningen.

In een latere fase kan het bevoegd gezag een gemotiveerde¹⁵ project-specifieke slagschaduwnorm vaststellen, waarbij het bevoegd gezag van mening is dat sprake van een goede ruimtelijke ordening en een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit MER kan hiervoor als bouwsteen worden gebruikt.

Figuur 4.2 Slagschaduw

¹² Onder slagschaduwgevoelige objecten verstaan we: woningen, scholen, (zorg)instellingen

¹³ Onder overige slagschaduwgevoelige objecten verstaan we: bedrijven en overige gebouwen waarin mensen verblijven

¹⁴ In de praktijk is 0-uur per jaar niet mogelijk, omdat een windturbine tijd nodig heeft om af te schakelen. Dit betekent dat een maximale reductie tot 0,5 uur per jaar wordt aangehouden waar gesproken wordt over verwaarloosbaar.

¹⁵ Een bevoegd gezag kan voor een project eigen normen stellen die voor dát specifieke project onderbouwd dienen te worden en voorzien moeten zijn van een (1) actuele, (2) deugdelijke, (3) op zichzelf staande, en (4) op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering

4.5 Windturbines en gezondheid

Wetenschappelijke studies, samengevat door het RIVM¹⁶, tonen geen significante relatie tussen gezondheid en windturbinegeluid. Wel kunnen windturbines hinder (geluid, zicht, gevoel van onrechtvaardigheid) veroorzaken. Hinder kan zich uiten in irritatie, boosheid en onbehagen. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er een verband bestaat tussen de totale hinder en gezondheidsklachten, maar er kunnen nog geen conclusies getrokken worden over de richting van dit verband: hebben mensen die ernstig worden gehinderd door windturbinegeluid meer gezondheidsklachten of worden mensen met gezondheidsklachten meer gehinderd door windturbinegeluid? Om mensen te beschermen tegen onaantvaardbare hinder moeten exploitanten van windparken voldoen aan wettelijke normen.

Tot voor kort waren algemeen geldende normen het uitgangspunt voor de effectbeoordeling in het MER gehanteerd. Deze normen hebben onder andere het doel om mensen te beschermen tegen onaantvaardbare hinder. Deze normen zijn in het kader van het Nevele-arrest¹⁷ echter niet meer geldig (zie ook Kader 4.1). Daarom zal, totdat er geldige landelijke normen beschikbaar zijn, voor elke concrete locatie een op zichzelf staande afweging gemaakt moeten worden.

Het bevoegd gezag kan op basis van onderzoek naar de effecten zelf tot een gemotiveerde normstelling komen. Bij het vaststellen van die normen zullen hinderaspecten (door geluid en slagschaduw) meegenomen worden. Het aspect gezondheid maakt op die manier impliciet deel uit van het MER bij die specifieke onderwerpen. Daarnaast wordt in het MER ook expliciet stilgestaan bij het onderwerp 'windturbines en gezondheid'.

Hiervoor wordt een actuele wetenschappelijke beschouwing opgesteld ten aanzien van gezondheid en windturbines. Ook wordt stilgestaan bij de door de RIVM¹⁸ geschatte gezondheidseffecten en veiligheidsrisico's van de maatregelen uit het klimaatakkoord. Het RIVM heeft de gezondheidseffecten van duurzame energiebronnen vergeleken met de 'winst' op de gezondheid en veiligheid door het afbouwen van het gebruik van fossiele brandstoffen. Overige aspecten, die ook vaak in het kader van windprojecten worden benoemd in relatie tot gezondheid - zoals trillingen, BPA, PFAS, neodymium en fijnstof - worden ook kwalitatief besproken in het hoofdstuk gezondheid.

4.6 Natuur

Het effect van windturbines ligt met name in de potentiële verstoring van soorten of het optreden van aanvaringsslachtoffers onder vogels en vleermuizen. Deze effecten kunnen beperkt of vermeden worden door een goede locatiekeuze binnen het zoekgebied, de turbinekeuze en de inzet van eventuele maatregelen zoals een gerichte stilstandvoorziening of eventueel een detectiesysteem.

De alternatieven worden getoetst op zowel het niveau van gebieds- als soortenbescherming en zowel in de exploitatie als oprichtingsfase.

¹⁶ Health effects related to wind turbine sound: an update (RIVM report 2020-0150)

¹⁷ Uitspraak van de RvS op 30 juni jl. over windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding/Nevele arrest (ECLI:NL:RVS:2021:1395)

¹⁸ Klimaatakkoord: effecten van nieuwe energiebronnen op gezondheid en veiligheid in Nederland RIVM-rapport 2021-0054 L. Gooijer | M.G. Mennen

Gebiedsbescherming – Natura 2000

De Omgevingswet bundelt de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn, welke zijn vertaald in de Wet natuurbescherming. Volgens deze Europese richtlijnen moeten lidstaten specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) beschermen om de biodiversiteit te behouden.

Voor Natura 2000-gebieden geldt dat significante effecten op de instandhoudingsdoelen voor de betreffende gebieden en het functioneren van het gebied niet mogen optreden. Van significante effecten is sprake als het behalen van een instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied in gevaar kan komen. Hierbij wordt ook gekeken naar externe werking (projecten buiten het Natura 2000-gebied die effect hebben op doelen van nabijgelegen gebieden), de aanleg- en gebruiksfase en cumulatie (in samenhang met de effecten van andere plannen en projecten).

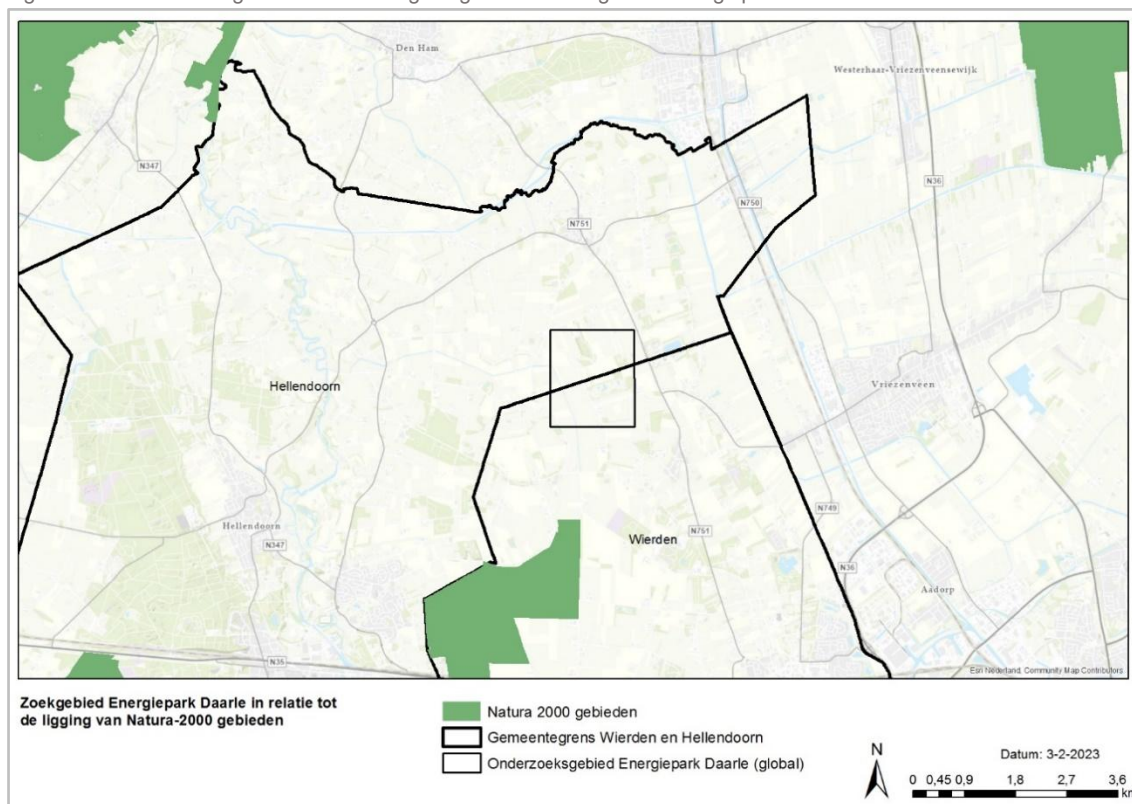
Voor alle 20 Natura 2000-gebieden in Overijssel heeft de provincie Overijssel een beheerplan opgesteld. In het MER zal hieraan worden getoetst.

Zoals te zien in Figuur 4.3 ligt er geen Natura 2000-gebied in het zoekgebied voor Energiepark Daarle. De dichtstbij gelegen Natura 2000-gebied Wierdense Veld ligt op een afstand van ca. 1.700 meter buiten het plangebied.

In het MER wordt de omvang van de effecten van windturbines in het zoekgebied op de Natura 2000-gebieden op grond van een bureaustudie en waar nodig veldonderzoek nader worden onderzocht en beoordeeld. Daarbij gaat het gezien de afstand en het type activiteit (windturbines) met name over vliegende soorten (vogels en vleermuizen).

Het projectgebied ligt tussen de Natura 2000-gebieden het Wierdense veld en de Engbertsdijkswenen in. Mogelijk worden deze twee gebieden in de toekomst met elkaar verbonden. De effecten op een mogelijke toekomstige verbinding tussen Wierdense Veld en Engbertsdijkswenen zullen in het MER worden meegenomen indien deze plannen voldoende concreet zijn.

Figuur 4.3 Natura 2000-gebieden in de omgeving van het zoekgebied Energiepark Daarle

Stikstof

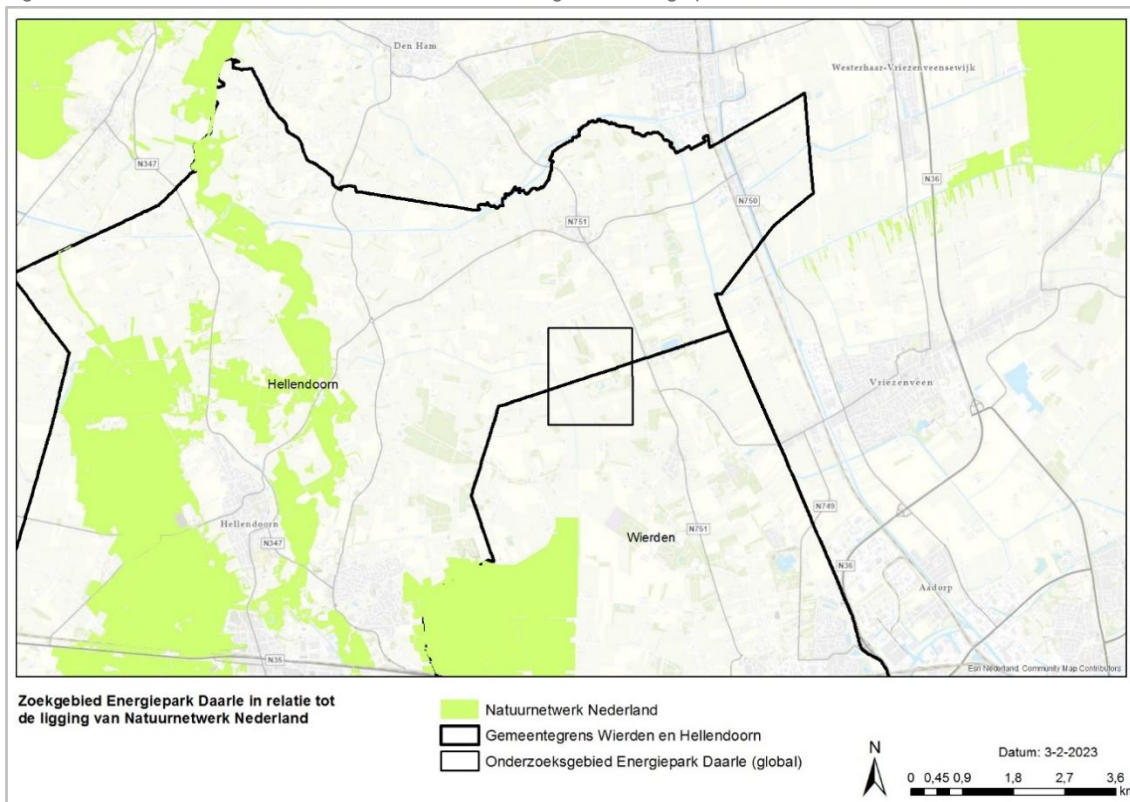
Tijdens de aanleg van een windpark zal sprake zijn van emissie van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem doordat gebruik wordt gemaakt van o.a. kraanwagens, graafmachines en vrachtwagens. Uit een Aerius-berekening zal moeten blijken of de emissies leiden tot een bijdrage aan de depositie op voor stikstof gevoelige beschermde habitattypen in Natura 2000-gebieden. De omvang en aard van de werkzaamheden, het in te zetten materieel (wel of niet elektrisch) en de afstand tot Natura 2000-gebieden bepalen of er sprake is van een projectbijdrage aan de depositie op gevoelige habitattypen. De verwachting is dat de tijdelijke uitstoot van stikstof als gevolg van de bouwwerkzaamheden niet onderscheidend is voor de verschillende alternatieven. Deze wordt daarom niet apart meegenomen in de beoordeling. Stikstofberekeningen voor zowel de aanlegfase als de gebruiksfase van het project wordt voor het voorkeursalternatief uitgevoerd.

Gebiedsbescherming - Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. Het Rijk en de provincies hebben afspraken gemaakt over de planologische en kwalitatieve bescherming van de NNN. In het NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit houdt in dat ingrepen waarbij de oppervlakte of de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN significant worden aangetast, niet zijn toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang.

Het NNN kent, in tegenstelling tot Natura-2000 gebieden geen externe werking. In onderstaande kaart is te zien dat er geen NNN binnen het zoekgebied van Energiepark Daarle is gelegen. Het dichtstbijzijnde NNN is gelegen op een afstand van ca. 1.700 meter.

Figuur 4.4 Natuurnetwerk Nederland in relatie tot het zoekgebied Energiepark Daarle

Gebiedsbescherming - Weidevogelgebied

Een deel van het plangebied is in de provinciale Omgevingsverordening en het Natuurbeheerplan Overijssel aangewezen als leefgebied voor weidevogels. Dit zijn de gebieden waarbinnen rekening moet worden gehouden met weidevogels. Op d.d. 8 november 2023 is door de Provinciale Staten van Overijssel in een motie aangenomen dat verder dient te worden onderzocht of de bescherming van weidevogels voldoende worden beschermd tegen ruimtelijke ontwikkelingen waarbij met name windturbines worden genoemd. Toetsing van de alternatieven in het MER is op dit punt is dus relevant. Daarnaast wordt in het kader van soortenbescherming het effect van de alternatieven op individuele soorten in het gebied in beeld gebracht.

Naast het effect op weidevogels zal ook aangetoond moeten worden dat er in redelijkheid geen alternatief is (artikel 4.66 lid 3 Omgevingsverordening Overijssel) en dat er geen alternatieven zijn voor ingrepen buiten het leefgebied. Mocht blijken dat er geen alternatieven zijn, dan moet er gekeken worden naar compensatie conform Natuurbeheerplan Overijssel 2025 en naar de compensatie van het areaal leefgebied voor weidevogels. Lid 3 geeft de overblijvende mogelijkheden weer voor initiatieven en functies binnen de leefgebieden voor weidevogels. Ter uitwerking van de bepalingen van de Vogelrichtlijn mag de omvang van een leefgebied niet worden verkleind en dient verdere verslechtering te worden voorkomen. Overblijvende effecten op leefgebieden dienen in voldoende mate te worden gecompenseerd volgens het in het Natuurbeheerplan Overijssel beschreven compensatiebeleid.

Er is reeds overleg met de ecologen van de provincie opgestart om af te stemmen of en op welke wijze er realisatie van windturbines mogelijk zijn in het aangewezen weidevogelgebied. Daarbij zal ook worden

gekeken naar mogelijke compensatiemaatregelen. De conclusies uit dit overleg, gecombineerd met de resultaten van het natuuronderzoek zelf (zoals: welke soorten zijn er aanwezig en hoe talrijk zijn ze, hoe wordt door deze soorten het gebied gebruikt) zullen in het MER worden beschreven en op basis daarvan kunnen de opstellingsvarianten met elkaar worden vergeleken. De criteria voor de afweging zullen worden geformuleerd op basis van de resultaten van het overleg en het onderzoek.

Soortenbescherming

Relevante wetgeving op het gebied van de soortenbescherming is uitgewerkt in hoofdstuk 11 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal, meer specifiek onder artikel 11.46). Het is verboden is opzettelijk exemplaren te doden, vangen of plukken, en voortplantingsverblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of te beschadigen. Voor de strikt beschermde soorten is daarnaast ook het opzettelijk verontrusten verboden.

Voor vogels en vleermuizen geldt dat het opzettelijk storen niet verboden is in geval de storing niet van wezenlijk invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Het beschermingsregime van de overige (nationaal) beschermde soorten is voor elke soort gelijk.

Naast het raadplegen van bronnen zoals NDFF en verspreidingsatlassen is specifiek veldwerk veelal vereist om te kunnen beoordelen wat de natuurlijke waarde van het gebied is en of er sprake kan zijn van een overtreding in het kader van de soortenbescherming van de Wet natuurbescherming. Veldonderzoek houdt in dat in de praktijk wordt gekeken naar de soorten die in het gebied voorkomen, de aantallen en ook in welke tijden van het jaar ze er zich bevinden. Daarnaast wordt waar relevant onderzocht hoe het gebied door deze soorten wordt gebruikt (zoals bijvoorbeeld voortplanten, foerageren, nesten). Voor vogels en vleermuizen zullen concentratiegebieden en vliegroutes in kaart worden gebracht. Van het gebied zelf zal worden geïnventariseerd hoe geschikt het op dit moment is voor de functie die het gebied heeft voor de voorkomende soorten.

In de praktijk is de soortenbescherming vrijwel altijd een aandachtspunt voor de verdere planvorming. Ook zijn in de praktijk veelal goede maatregelen te treffen om te kunnen voldoen aan de Omgevingswet, door bijvoorbeeld de aanlegwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of om tijdens bepaalde tijden in het jaar tijdelijk stil te zetten, wanneer er hogere vleermuisactiviteit is te verwachten.

Houtopstanden

Naast het soortenbeschermingsregime en gebiedsbeschermingsregime bevat de Omgevingswet ook de bepalingen ter bescherming van houtopstanden. Onder houtopstand wordt verstaan: een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die een oppervlakte grond beslaat van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

In het MER zal worden onderzocht of er sprake is van het aantasten van houtopstanden.

Toendrarietganzen en Kraanvogels

Op grond van de Verkennende natuurtoets windenergie Overijssel (Witteveen & Bosch, 122950/22-015.604, versie Definitief 02 d.d. 1 november 2022) kunnen er in het gebied Toendrarietganzen en Kraanvogels voorkomen. Ook geeft de informatie uit de nationale databank flora en fauna aan dat in het plangebied kraanvogels kunnen voorkomen. Er zal in het MER worden onderzocht of het plangebied door

kraanvogels en Toendrarietganzen wordt gebruikt als foerageergebied door deze soort en welk effect het windpark daarop gaat hebben.

4.7 Cultuurhistorie

In het MER wordt aangegeven of maatregelen genomen dienen te worden om eventuele cultuurhistorische waarden te beschermen. Voor het aspect cultuurhistorie wordt de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHWK¹⁹) van de provincie Overijssel gebruikt. Uiteindelijk dient bepaald te worden in hoeverre turbines in de plangebieden in conflict zijn of aansluiten bij het beleid.

4.8 Archeologie

In het MER wordt onderzocht of er archeologische relictten in de bodem ter plaatse van de windturbines in de plangebieden aanwezig zullen zijn, en welke maatregelen genomen kunnen worden om eventuele waarden te beschermen. Voor de beoordeling het aspect archeologie worden bronnen zoals de gemeentelijke en provinciale archeologische beleidskaarten gebruikt. Er zal een bureauonderzoek worden uitgevoerd op basis van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), protocol 4002. Uiteindelijk dient bepaald te worden in hoeverre turbines in de plangebieden in conflict zijn of aansluiten bij het beleid en of archeologisch (voor)onderzoek nodig is.

4.9 Landschap

Voor het aspect landschap wordt in het MER aandacht besteed aan de landschappelijke effecten van de verschillende alternatieven. De inrichtingsalternatieven worden beoordeeld op hun landschappelijke effecten, mede op basis van een beschrijving van de bestaande situatie van die gebieden en de daar aanwezige landschappelijke karakteristieken. De landschappen van de provincie Overijssel zijn sterk verschillend van karakter. In de Catalogus Gebiedskenmerken worden de ruimtelijke kenmerken van de verschillende landschappen en de kwaliteitsambities beschreven.

Voor de inrichtingsalternatieven worden zowel de invloed van opstellingen op het landschap beschreven (op meerdere schaalniveaus) als de kenmerken en kwaliteiten van die opstellingen zelf. Ook wordt de invloed op de waarneming van de opstellingen beschreven. De veranderingen, die de plaatsing van windturbines met zich meebrengt, worden onder meer met visualisaties vanuit verschillende posities en standpunten in beeld gebracht. De voorgenomen te beschouwen beoordelingscriteria voor het aspect landschap zijn:

- de ruimtelijke kenmerken van het landschap;
- de maat, schaal en inrichting in het landschap;
- de visuele interferentie met een nabij gelegen windturbine of windturbines;
- de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap;
- de beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap (waaronder aansluiting op de landschappelijke structuren, de zichtbaarheid en obstakelverlichting).

4.10 Waterhuishouding en bodemkwaliteit

Voor het windpark worden enkele verhardingen aangebracht die effect op de waterhuishouding kunnen hebben, te weten bouw- en onderhoudswegen, opstelplaatsen voor bouw en onderhoud, fundering van de

¹⁹ <https://experience.arcgis.com/experience/6716d9340e9a4a9ab5f62136eca9ffb7/page/Waarderingskaart/>

windturbines en schakel- en/of inkoopstations. De waterhuishouding wordt in het MER beoordeeld op effecten op grondwater (door bijvoorbeeld tijdelijke onttrekking), oppervlaktewater en (versnelde) hemelwaterafvoer. Voor het aspect bodemkwaliteit wordt bekeken of de locatie verdacht is van bodemverontreiniging. Hiervoor wordt het provinciale bodemarchief geraadpleegd en zal daarnaast worden nagegaan of er relevante (bodem)informatie beschikbaar is bij de gemeenten Hellendoorn en Wierden.

Het project zal dienen te worden getoetst aan de instructieregel water en bodem op basis van artikel 4.13t uit de Provinciale Omgevingsverordening 2024.

4.11 Externe veiligheid

Om de veiligheid van de omgeving van het windpark te kunnen garanderen wordt onderzocht welke veiligheidseffecten het plaatsen en in werking hebben van windturbines heeft op de omgeving. Het MER beschrijft hoe de veiligheid van omwonenden, verkeersdeelnemers en van personen die in de onmiddellijke omgeving werken gewaarborgd is of kan worden. Daartoe wordt de aanwezige (risicovolle) infrastructuur (buisleidingen, hoogspanningsverbindingen, gevaarlijk transportroutes), maar ook (bouwhoogte)beperkingen vanwege luchtverkeer en mogelijke radarverstoring spelen een rol bij de geschiktheid van een gebied voor windenergie.

Om de veiligheid van de omgeving van het windpark te kunnen garanderen wordt onderzocht welke veiligheidseffecten het plaatsen en in werking hebben van windturbines heeft op de omgeving. Het Nevele arrest heeft de algemeen geldende normen voor externe veiligheid voorlopig buiten werking verklaard. In het MER voor het Energiepark Daarle zal de beoordeling van de externe veiligheidsrisico's daarom in eerste instantie worden getoetst aan de ontwerpnormen voor windturbines op land en berekend aan de hand van de Handleiding Risicoberekeningen Windturbines (versie oktober 2019²⁰).

Op basis daarvan wordt gekeken welke veiligheidscontouren rondom de windturbines moeten worden aangehouden en wordt in beeld gebracht welke risicobronnen in de omgeving van de locaties aanwezig zijn. Er zal ook aandacht zijn voor eventuele domino-effecten die kunnen optreden bij een eventueel falen van de windturbine.

4.12 Ruimtegebruik

In dit hoofdstuk worden eventuele effecten op straalpaden, radarinstallaties en luchtvaart (waaronder laagvliegroutes) meegenomen. Daarnaast is er aandacht voor de huidige gebruiksfuncties van de omgeving, zoals landbouw en recreatieve functies. Meer specifiek zal rekening worden gehouden met een militaire laagvliegroute welke globaal loopt van Dalerpeel in Drenthe naar Rekken in Gelderland.

Toetsing aan de rekenregels voor radarverstoring is in het Besluit kwaliteit leefomgeving voorgeschreven binnen een gebied van 75 kilometer rondom een radarpost. Rondom de vliegveldradar van Vliegveld Twente geldt dit voor windturbines met een tiphoogte van meer dan 114 meter. De toets op radardetectie dient te worden uitgevoerd door middel van het wettelijk voorgeschreven model waarvoor in Nederland alleen TNO is bevoegd namens het Ministerie van Defensie.

²⁰ <https://www.infomil.nl/onderwerpen/veiligheid/nieuws/nieuwe-handreiking-risicozonering-windturbines>

4.13 Duurzame energieopbrengst en vermeden emissies

Eén van de belangrijkste redenen om windinitiatieven te realiseren is het opwekken van duurzame energie en daarmee het vermijden van emissies. Van de alternatieven wordt daarom in het MER berekend hoeveel elektriciteit kan worden opgewekt, uitgaande van het aantal te plaatsen turbines dat per alternatief te plaatsen is. Ook wordt bepaald welke uitstoot van schadelijke stoffen vermeden wordt, in vergelijking met de situatie dat dezelfde hoeveelheid energie wordt opgewekt op conventionele wijze, zoals verbranding van steenkool en aardgas. Het gaat daarbij om de vermeden uitstoot van CO₂, NO_x en SO₂.

De reductie wordt berekend aan de hand van het gemiddelde gebruik van brandstoffen bij elektriciteitscentrales (voornamelijk gas). Er zal ook aandacht zijn voor de gemiddelde energetische terugverdientijd van windturbines.

4.14 Mitigerende maatregelen

De in het MER aan te geven milieueffecten kunnen door middel van het uitvoeren van mitigerende maatregelen verzacht, of teniet worden gedaan. In het MER worden deze maatregelen genoemd en beschreven. Een voorbeeld van een mitigerende maatregel is het stilzetten van de turbine op momenten dat er slagschaduw hinder optreedt.

4.15 Leemten in kennis en informatie

In het MER zal worden aangegeven welke belangrijke informatie ontbreekt en welke gevolgen dit heeft voor de effectvoorspelling. Waar mogelijk zal worden aangegeven welke aanvullende onderzoeken deze leemten kunnen wegnemen.

4.16 Evaluatie

In het MER zal aangegeven worden welke milieuaspecten tijdens en na het realiseren van het voornemen gemonitord en geëvalueerd dienen te worden, om na te gaan wat de daadwerkelijk optredende milieueffecten zijn. Eventueel kunnen op basis daarvan maatregelen getroffen worden.

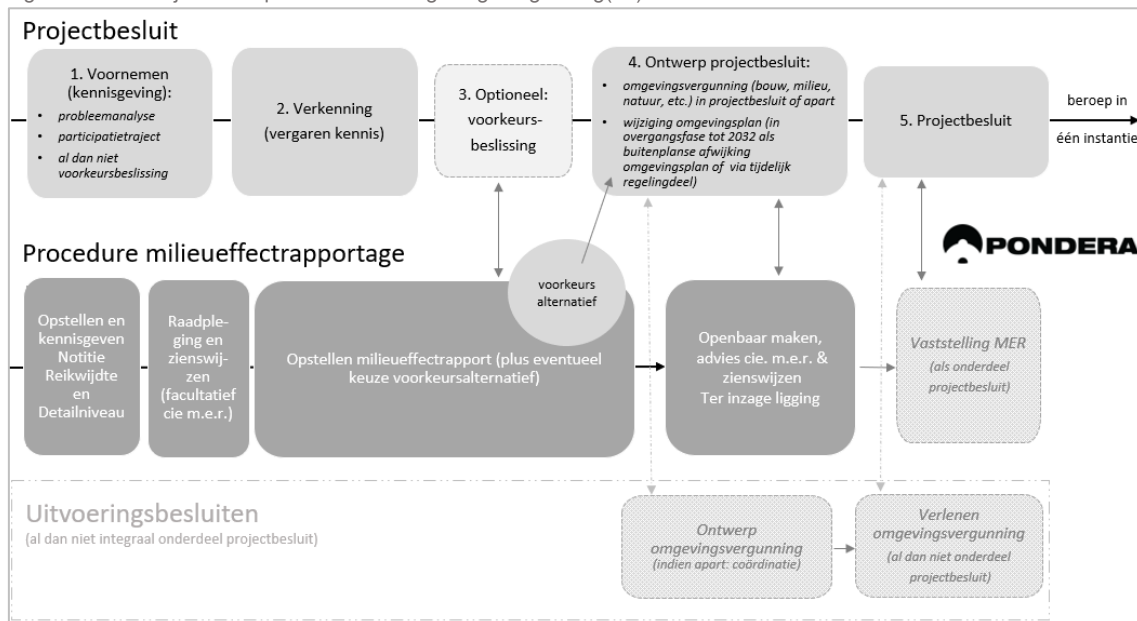
5 Procedure en besluitvorming

In dit hoofdstuk wordt weergegeven welke stappen worden doorlopen voor de mer-procedure en in welke procedurele context dit plaatsvindt ten behoeve van de besluitvorming over het voornemen (inpassingsplan en omgevingsvergunning).

5.1 Mer-procedure

Een mer-procedure bestaat uit verschillende onderdelen, waarvan het milieueffectrapport (MER) het belangrijkste is. De mer-procedure, de ruimtelijke procedure (Projectbesluit, wijziging/afwijking omgevingsplan) en uitvoeringsbesluiten (in ieder geval de omgevingsvergunning(en)) hebben een relatie tot elkaar en kunnen (deels) parallel gevoerd worden. Dit is in Figuur 5.1 geïllustreerd. Voor een verder inhoudelijke toelichting op het Projectbesluit en de samenhang met de mer wordt verwezen naar paragraaf 1.2.

Figuur 5.1 Hoofddijnen mer-procedure en omgevingsvergunning(en)

De inhoudelijke vereisten aan een MER zijn vastgelegd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit. Dat houdt samengevat in dat een milieueffectrapport wordt opgesteld om de (mogelijke) van de voorgenomen activiteit en eventuele alternatieven daarvoor op de natuur, het milieu, archeologische waarden, leefomgeving en (andere) gebruiksfuncties van de betrokken gebieden voor de afweging daarvan bij besluitvorming in beeld te brengen. De functie van het onderzoeken van alternatieven is dat verschillende mogelijkheden voor de voorgenomen activiteit met elkaar vergeleken worden op milieueffecten. Zo wordt het milieubelang meegewogen in de besluitvorming over het voornemen.

5.1.1 Openbare kennisgeving

Het bevoegd gezag geeft openbaar kennis van het voornemen om een besluit voor te bereiden waarvoor een mer wordt doorlopen. Daarin staat:

- Dat stukken ter inzage worden gelegd;
- Waar en wanneer dit gebeurt;
- Dat er gelegenheid is reactie in te dienen over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER;
- Aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn;
- Of de Commissie voor de mer om advies zal worden gevraagd over de voorbereiding van het plan.

Tegelijkertijd met de kennisgeving van de cNRD zal de initiatiefnemer een (concept) communicatie- en participatieplan ter voorleggen aan de belanghebbenden.

5.1.2 Raadpleging overlegpartners en betrokken bestuursorganen over reikwijdte en detailniveau

Het bevoegd gezag raadpleegt de overlegpartners en de overheidsorganen die bij de voorbereiding van het plan moeten worden betrokken over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Het raadplegen van de Commissie voor de mer is in het algemeen niet verplicht voor de NRD-fase maar in dit project wordt het door de Provincie wel als voorwaarde gesteld. Raadpleging gebeurt door de Conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau, waarin de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER wordt beschreven, naar de overlegpartners en betrokken bestuursorganen te verzenden.

5.1.3 Reactie indienen cNRD

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau vormt ook het belangrijkste stuk dat in het kader van de bovengenoemde openbare kennisgeving ter inzage wordt gelegd, zodat reactie kan worden ingediend. De termijn daarvoor is 6 weken.

5.1.4 Opstellen MER

De eisen waaraan het MER moet voldoen zijn beschreven in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit. Sinds de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 wordt een onderscheid gemaakt tussen de eisen waaraan de planMER en projectMER moeten voldoen. Deze voor het merendeel overlappende eisen zijn:

- Het doel van het project;
- Een beschrijving van het project en de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen' alternatieven;
- Welke plannen er eerder voor deze activiteit zijn vastgesteld en welke alternatieven daarin waren opgenomen;
- Voor welk(e) besluit(en) het MER wordt gemaakt en welke besluiten met betrekking tot het project al aan het MER vooraf zijn gegaan;
- Een beschrijving van de 'huidige situatie en de autonome ontwikkeling' in het plangebied;
- Welke gevolgen het project en de alternatieven hebben voor het milieu en een motivering van de manier waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven en een vergelijking van die gevolgen met de bestaande situatie inclusief 'autonome ontwikkeling';
- Effectbeperkende c.q. mitigerende maatregelen;

- Monitoringsmaatregelen;
- Onderbouwing van het onderzoek en ontbrekende kennis;
- Een referentielijst
- Een publiekssamenvatting.

5.1.5 Openbaar maken van het MER en raadpleging Commissie mer

Het MER wordt ter inzage gelegd en voor advies verzonden aan de Commissie voor de mer. De terinzagelegging gebeurt in principe gelijktijdig met de terinzagelegging van de ontwerp-vergunningen.

5.1.6 Zienswijzen indienen MER

Iedereen kan zienswijzen indienen op het MER tezamen met het projectbesluit en de ontwerpvergunning. De termijn daarvoor is 6 weken.

5.1.7 Advies Commissie voor de mer

De Commissie mer geeft eveneens een advies op de inhoud van het MER (toetsingsadvies) waarbij zij de ingekomen zienswijzen betrekken. Eventueel geven de zienswijzen en het advies van de Commissie mer aanleiding tot het maken van een aanvulling op het MER, bijvoorbeeld om een aantal zaken wat verder uit te diepen of nadere accenten te leggen.

5.1.8 Vaststellen projectbesluit

De provincie Overijssel stelt het projectbesluit vast. Daarbij zullen de ingekomen zienswijzen en het advies van de betrokken overheidsorganen worden. Het MER is onderdeel van die besluitvorming.

5.1.9 Bekendmaken besluit

De definitieve besluiten worden bekendgemaakt.

5.1.10 Evaluatie

Het bevoegd gezag evalueert de werkelijk optredende milieugevolgen en neemt zo nodig maatregelen om de gevolgen voor het milieu te beperken.

5.2 Vergunningen

Voordat met de uitvoering van de voorgenomen activiteiten kan worden begonnen, zijn er nog verschillende besluiten nodig. Deze kunnen ook onderdeel uitmaken van het projectbesluit. Er dient naar verwachting in ieder geval een omgevingsvergunning(en) te worden afgegeven voor de volgende activiteiten:

- Een bouwactiviteit (windturbines, onderstation, (aanleg)infrastructuur, etc.);
- Milieubelastende activiteit
- Flora- fauna-activiteit
- Wateractiviteit

5.3 Informatie en inspraak

Bij deze mer-procedure zijn twee formele inspraakmomenten:

1. Tijdens de terinzagelegging van deze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau;
2. Tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten en bijbehorend MER.

De NRD is gedurende periode van de terinzagelegging digitaal beschikbaar via www.overijssel.nl/loket/ter-inzage. Hier is ook meer informatie te vinden over de wijze waarop u een reactie kunt indienen.

De bekendmaking van de periode van de terinzagelegging vindt plaats in het provinciaal blad.
De ingediende reacties worden meegenomen bij de vaststelling van de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau.